

Göteborgs Stifts-Tidning

Tvåhundra-trettio-åttende årgången

Nr 2

Fredagen den 27 mars

2026

Lutherstiftelsen

PALMSÖNDAGEN 29 mars

Alvesta Helga Trefaldighets förs., Storgatan 36: Hm 10 J-E Appell
Borås Johannes förs., Gustav Adolfsgatan 7: Hm 10 R Imberg
Emmaboda S:t Andreas förs., Södra v. 22: Hm 15 (obs tiden) J-E Appell
Göteborg Immanuelförs., Glöstorpsv. 49: Hm 11 N Olsson
Göteborg Lutherstiftelsen, Ekmansgatan 3: Gtj 11 D Johansson. Nattvardsförhör
Kinna Den gode Herdens förs., Näsgatan 2 (Pingstkyrkan): Hm 14 R Imberg
Kristianstad Gratia Dei: Hm 15 (obs tid) A Karlgren
Lund S:t Markus, Biskopsgatan 10: Gtj 11 A Karlgren
Uddevalla Mariakyrkan, Sommarhemsv. 4: Gtj 10 N Antonsson
Växjö Kyrkl. förb., Torpabacken 3: Gtj 11 P Gustafsson

SKÄRTORSDAGEN 2 april

Fridafors kyrka: Nattv.gtj 15 J-E Appell
Göteborg Immanuelförs., Glöstorpsv. 49: Mässa 18 G Skilling
Göteborg Lutherstiftelsen, Ekmansgatan 3: Nattv.gtj 18 C S Block
Halmstad Evangel. Luthersk Förs. (ELFH), Murareg. 30, 3 tr: Mässa 19 R Gustafsson
Kinna Den gode Herdens förs., Näsgatan 2 (Pingstkyrkan): Mässa 19 R Imberg
Kristianstad Gratia Dei: Nattv.gtj 18 J-E Appell
Pajala Korpilombolo gtj.gem., Masugnsv. 14: Mässa 18 A Alapää
Uddevalla Mariakyrkan, Sommarhemsv. 4: Mässa 18 S Eriksen

LÅNGFREDAGEN 3 april

Alvesta Helga Trefaldighets förs., Storgatan 36: Gtj 10 J Brandt Erlandsson
Borås Johannes förs., Gustav Adolfsgatan 7: Gtj 10 H Vestergård
Göteborg Immanuelförs., Glöstorpsv. 49: Gtj 11 J Appell
Göteborg Lutherstiftelsen, Ekmansgatan 3: Gtj 11 & Aftonsång 18 D Johansson
Helsingborg S:t Matteus, Bruksgatan 27: Gtj 11 (obs tiden!) M Lindström

Predikaturerna fortsätter på sidan 3.

Ledare

Skapelse och frälsning

Den 23–24 januari 2026 hölls för tredje gången en konferens i Oslo, Norge, med temat ”Lärjungaskap i en könsneutral tid”. Tidigare konferenser hölls i Oslo 2023, i Venesla och Bergen 2024. Det är *Stiftelsen MorFarBarn, Foreningen for Bibel og Bekjennelse* och *Verdialliansen* som står för arrangemangen. I bakgrunden finns drygt 60 kyrkor och organisationer som samlas kring det som kallas *Felleskristen erklæring om ”kjønns- og seksualitetsmangfold”*. På uppdrag av *Lutherstiftelsen* fanns jag på plats och återger övergripande något om konferensen, inklusive mer i detalj något av innehållet från föredragen.

Det var ett intensivt program i dagarna två. Den inledande välkomsthälsningen visade vägen på ett föredömligt sätt: *Gud har inte gett oss modlöshetens ande, utan kraftens, kärlekens och självbehärskningens Ande* (2 Tim 1:7). Kraft, kärlek och vishet från Gud behövs för att kunna hantera samtidens utmaningar. Här finns varken utrymme för missmod eller högmod, utan för frimodighet. Jesus har visat vägen när han proklamerar: *Om ni förblir i mitt ord är ni verkligen mina lärjungar. Ni ska lära känna sanningen, och sanningen ska göra er fria* (Joh 8:31–32). Guds ord och evangeliets frigörande kraft är och förblir drivkraften för kristna i alla tider.

Den romersk-katolske teologen Eirik Steenhoff höll ett föredrag om ”Kroppens teologi: en nyckel för lärjungaskap” och betonade behovet av att den sunda bibliska framställningen om kroppens

funktioner lyfts fram utifrån det av Gud, genom Ordet, givna skapelseperspektivet. I denna del av tros läran står romersk-katolsk och luthersk tro sida vid sida.

Katy Faust, ledare för organisationen *Them Before Us*, höll inspirerande föredrag om barns rättigheter. I det sekulariserade väst, där individualismen är i fokus, kommer barnen allt mer i kläm. Faust betonade utifrån ett givet skapelseperspektiv vikten av att barnen alltid måste ställas i främsta rummet.

Knut Alfsvåg, pensionerad professor i systematisk teologi på VID Stavanger, höll ett föredrag om ”Förkunnelsen av Guds heliga lag”.

Ett par panelsamtal genomfördes: 1) ”De viktigaste utmaningarna i kulturkampen”, och 2) ”Barnperspektivet i samhälle, skola och församling”.

Jan Bygstad, pensionerad präst från Bergen, höll ett avslutande föredrag med rubriken: ”Vänd om”.

Sammantaget – en givande konferens! *Skapelse och frälsning* i fokus: omvändelsens nödvändighet som i evangeliets kraft leder till ett nytt liv, efterföljelse och lärjungaskap i tron på Jesus, Frälsaren. Ett liknande forum skulle behövas i Sverige – kanske något *Svenska Evangeliska Alliansen* kunde organisera?!

Jag återger något av Knut Alfsvågs föredrag om ”Förkunnelsen av Guds heliga lag”.

Guds lag utgör fundamentet för allt tänkande om verkligheten. Det finns en given struktur i skapelsen, allt är präglad av ett gudom-

ligt ursprung. Det finns ett Gud-givet värde, något som måste respekteras vare sig man vill eller ej. Vår tids fokus på klimatfrågor och samlevnads-etik måste ses utifrån ett av Gud till mänskligheten tilldelat förvaltarskap.

Den överordnade normen anger Jesus i Matt 22:37–40: *Du ska älska Herren din Gud av hela ditt hjärta och av hela din själ och av hela ditt förstånd. Det är det största och första budet. Sedan kommer ett som liknar det: Du ska älska din nästa som dig själv. På dessa två bud hänger hela lagen och profeterna.* Här anges med tydlighet distinktionen och relationen mellan Gud och människa.

Lagen, Guds goda ordning, förmedlas i en historisk kontext. I urhistorien, 1 Mos 1–11, finns två grundläggande bud: 1) respekt för livet – förbud att dräpa (1 Mos 9:5–6, jfr Matt 5:21–22), och 2) respekt för äktenskapet – förbud att begå äktenskapsbrott (1 Mos 1:27, 2:24, jfr Matt 5:27–30). Det är

absoluta krav! Här finns inget utrymme för relativism (Matt 19:3–9, Rom 7:12 och Matt 5:48).

Skriften framhåller skapelsens goda ordningar, medan verkligheten visar, både genom Skriften och erfarenheten, syndafallets tragiska konsekvenser. Människan försöker att "reducera budordet", finna pragmatiska lösningar. Att söka en gud som är rimlig utifrån den fallna människans förutsättningar. Ordet kallar det för avguderi. Från Guds perspektiv finns bara en utväg i detta drama: människans bekännelse av synd och mottagande av syndernas förlåtelse. När Jesus talar med sina lärjungar om detta, blir de konfunderade och förargade. Hans svar är: *För människor är det omöjligt, men för Gud är allting möjligt* (Matt 19:26).

Alfsvåg hänvisade till formuleringen av 1 Mos 1:1 på latin: *in principio creavit Deus caelum et terram*. I skapelsen finns en början, en grundsats, en princip som är förutsättningen för allt liv. Man och kvinna – det finns inget utrymme för andra sociala konstruktioner. Här finns en given integritet, ett ansvar baserat på kärleken till nästan. Samma sak gäller respekten för livet, begreppet abort är i princip otänkbara. Skriften framhåller Guds goda ordning: den tiger om alternativa lösningar, och det finns inget utrymme för avvikelser.

Som kristna respekterar vi denna Guds goda ordning – vi är tack samma för den. Samtidigt leder det lätt till frestelser för oss. Men hur lätt är det inte att upphöja sig själv och se ner på andra? Berättelsen om farisén och tullindrivaren i templet visar detta (Luk 18:9–14). Aposteln varnar: *Därför är du utan ursäkt, du människa, vem du än är som dömer. När du dömer en annan fördömer du dig själv, eftersom du som dömer handlar på samma sätt* (Rom 2:1). Som kristna står vi inför utmaningen att peka på Guds goda ordning, Guds bud, och samtidigt inte drabbas av högmod. Vi tillhör alla en i synd fallen släkt – som har behov av frälsning bortom, utanför oss själva. Den enda givna upplösningen är: *Kristus är lagens fullbordan, till rättfärdighet för var och en som tror* (Rom 10:4).

Låt oss med frimodighet, i kyrkan och i samhället, stå upp för denna i skapelsen givna verklighet. Guds bud är nämligen den principiella utgångspunkten för all verklighetsförståelse.

Jag återger också något av Jan Byggestads föredrag: "Vänd om".

Kallelsen till omvändelse är i fokus, både för Johannes Döparen (Matt 3:1) och för Jesus (Matt 4:17). Efter Jesu uppståndelse betonas vad som blev apostlarnas och kyrkans primära uppdrag: ... *att omvändelse och syndernas förlåtelse ska förkunnas i hans namn för alla folk ...* (Luk 24:47). När aposteln Paulus vandrat omkring på Areopagen i Aten, betraktat den religiösa mångfalden, utmynnade det i följande appell: *Gud har länge haft overseende med okunnighetens tider, men nu befäller han alla människor överallt att omvända sig. Han har nämligen bestämt en dag då han ska döma världen med rättfärdighet genom en man som han har utsett, och han har erbjudit tron åt alla genom att uppväcka honom från de döda* (Apg 17:30–31).

Gud kallar människor till omvändelse, vilket betyder att vända om, att förändra sin inställning, sitt sinne. Vi behöver förflyttas från ett bedömande förhållningssätt till att ställas in under Ordets korrektiv. Profeten Jesaja proklamerar detta: *Sök HERREN medan han låter sig finnas, åkalla honom medan han är nära. Den ogudaktige ska lämna sin väg, den orättfärdige sina tankar och vända om till HERREN, så ska han förbarma sig över honom, och till vår Gud, för han vill gärna förlåta* (55:6–7).

I bakgrunden finns syndafallets konsekvenser – en förflyttning har skett från sanning till lögn. Den förrädiska frågan ... *har Gud verkligen sagt ... förföljer mänskligheten och lögnen har dessvärre blivit en integrerad del i våra liv. I förlängningen är vi fyllda av skam, försöker gömma oss – vi är på flykt bort från Gud. Märkligt nog söker Gud oss: Var är du? Gud söker och längtar efter att frälsa den förlorade. Att få skapa ett sinne som väddar och ber: Du älskar sanning i hjärtat, lär mig då vishet i mitt innersta*

GST:s redaktion och Lutherstiftelsen

Post- och besöksadress:

Ekmansgatan 3, 411 32 Göteborg

E-postadresser:

gbgs.stifts.tidning@gmail.com

lutherstiftelsen.goteborg@gmail.com

Redaktion

Anders Alapää, ansvarig utgivare
E-post: anders.alapaa@gmail.com

REDAKTION och EXPEDITION

Ekmansgatan 3, 411 32 Göteborg

E-post: gbgs.stifts.tidning@gmail.com

Tel. 070-6024834 (till Anders Alapää)

www.goteborgsstiftstidning.se

Prenumeration

Helår: 350 kr (9 nr inkl. julnummer)

Nypren. och gåvopren.: 275 kr

Halvår: 200 kr (5 nr)

ANNONSPRISER

Första sidan 6 kr/mm, textsidan 5 kr/mm.

Döds- och tackannonser 5 kr/mm.

Förlovnings-, vigsel- och födelseannonser 100 kr/st.

Moms tillkommer. Annonser skall inlämnas senast onsdag två veckor före påföljande tidnings utgivning.

Pg 2 55 21-6

Bg 340-5826

ISSN 0345-4290 Eget tryck

(Ps 51:8). Hela frälsningshistorien präglas därför – intill idag – av Guds kallelse: ”Vänd om”!

Människans problem, på grund av synden, består av lögn, självbedrägeri och avguderi. Den moderna människan fortsätter att vilja vara ”herre”, och försöker anpassa sitt gudsbegrepp. Med detta bagage ska människan möta Herren Gud i den förestående domen. Därför ljuder det kärleks- och omsorgsfulla budskapet: *Vänd om!* Jesus söker syndare, till omvändelse och frälsning. I detta möte sker något avgörande: inte att vi från vår sida konstruerar ”en bekräftande Gud”, utan att vi ödmjukar oss och bekänner det som Gud definierat som synd. Det är en omvändelse som resulterar i syndernas förlåtelse – en upprättad gudsrelation. Uppenbarelsboken talar om detta, utifrån ett *facit-i-hand*-perspektiv. De övervann ... *genom Lammets blod och genom sitt vittnesbörds ord, de älskade inte sitt liv så högt att de drog sig undan döden* (12:11). Budskapet om Lammet är i fokus (inte någon mänsklig självupptagenhet) – i tiden och i evigheten!

Med tacksamhet återvände jag till Sverige från konferensen. Även när jag i efterhand skrivit min rapport, tänker jag på det berikande innehållet. Det är inte självklart att en konferens av apologetisk karaktär innehåller en klar och tydlig förkunnselse av lag och evangelium: där synden avslöjas och Jesus Kristus proklamerar som den enda vägen till frälsning.

Roland Gustafsson
biskop emeritus i Missionsprovinsen

En notis om konferensen finns på Missionsprovinsens webbsida: www.missionsprovinsen.se och i *Sändebrevet*, januari 2026 (sid 7–8).

Mer om samma ämne finns i detta nummer på sidorna 12–13.

Man – kvinna – familj Ansvar eller egoism?

Einar Lundberg

Häftad, 63 sidor. 20 kr.

Porto och emballage tillkommer.

Fortsättning från sidan 1.

Härnäs missionshus Gtj 11 J-E Appell
Kinna Den gode Herdens förs., Näsgatan 2 (Pingstkyrkan): Gtj 14 H Vestergård
Kristianstad Gratia Dei: Gtj 11 R Johannesson
Lund S:t Markus, Biskopsgatan 10: Gtj 11 P Toräng
Uddevalla Mariakyrkan, Sommarhemsv. 4: Gtj 10 A Eliasson; Gtj 18 T Olsson
Växjö Kyrkl. förb., Torpbacken 3: Gtj 10 (*obs tiden*) P Gustafsson

PÅSKDAGEN 5 april

Borås Johannes förs., Gustav Adolfsgratan 7: Hm 10 G Andersson
Emmaboda S:t Andreas förs., Södra v. 22: Gtj 11 A Petersson
Göteborg Immanuel förs., Glöstorpsv. 49: Hm 11 N Olsson
Göteborg Lutherstiftelsen, Ekmansgatan 3: Gtj 11 D Johansson
Helsingborg S:t Matteus, Bruksgatan 27: Hm 15 M Lindström
Huskvarna Tegnér, 8: Gtj 15 G Siverbo
Kinna Den gode Herdens förs., Näsgatan 2 (Pingstkyrkan): Hm 10 (*obs*) H Vestergård
Kristianstad Gratia Dei: Hm 11 J-E Appell
Kungälv S:t Lukas, Kvarng. 8: Gtj 15 S Eriksen
Linköping, S:t Larsgatan 19 (Citykyrkan): Hm 15 J Brandt Erlandsson
Lund S:t Markus, Biskopsgatan 10: Hm 11 A Karlgren
Oskarström S:t Gabriels koin., Mariakyrkan G:a Nissastigen 65: Hm 11 B Ådahl
Skara Missionsprovinsen, Betaniakyrkan, Vasagatan 10: Hm 10 J Ådahl
Uddevalla Mariakyrkan, Sommarhemsv. 4: Hm 10 S Eriksen
Växjö Kyrkl. förb., Torpbacken 3: Gtj 10 (*obs tiden*) P Gustafsson

ANNANDAG PÅSK 6 april

Alvesta Helga Trefaldighets förs., Storgatan 36: Hm 10 J Brandt Erlandsson
Fridafors kyrka: Gtj 11 J-E Appell
Göteborg Immanuel förs., Glöstorpsv. 49: Hm 11 G Skilling
Göteborg Lutherstiftelsen, Ekmansgatan 3: Gtj 11 I Svenungsson
Kristianstad Gratia Dei: Vesper med predikan 18 J-E Appell
Lund S:t Markus, Biskopsgatan 10: Dopgtj 14 (*obs tiden*) A Karlgren
Naums kyrka Hm 11 A Eliasson
Uddevalla Mariakyrkan, Sommarhemsv. 4: Gtj 10 H G Halmerius

ANDRA SÖNDAGEN I PÅSKTIDEN 12 april

Alvesta Helga Trefaldighets förs., Storgatan 36: Hm 10 S Appell. Kyrkostämman
Borås Johannes förs., Gustav Adolfsgratan 7: Hm 10 G Andersson
Emmaboda S:t Andreas förs., Södra v. 22: Sånggtj 11 E Ångdahl
Göteborg Immanuel förs., Glöstorpsv. 49: Hm 11 N Olsson, J Birgersson
Göteborg Lutherstiftelsen, Ekmansgatan 3: Gtj 11 T Laato
Kinna Den gode Herdens förs., Näsgatan 2 (Pingstkyrkan): Hm 14 G Andersson
Kristianstad Gratia Dei: Hm 11 J-E Appell
Lund S:t Markus, Biskopsg. 10: Hm 11 L Artman
Pajala Korpilombolo gtj.gem., Masugnsv. 14: Gtj 10 A Alapää. Årsmöte

Ravlanda G:a skolan: Hm 15 J-E Appell
Uddevalla Mariakyrkan, Sommarhemsv. 4: Hm 10 S Eriksen. Föredrag T Johannesson

TREDJE SÖNDAGEN I PÅSKTIDEN 19 april

Alvesta Helga Trefaldighets förs., Storgatan 36: Hm 10 J Brandt Erlandsson
Borås Johannes förs., Gustav Adolfsgratan 7: Hm 10 G Andersson
Emmaboda S:t Andreas förs., Södra v. 22: Hm 15 (*obs*) J Brandt Erlandsson
Göteborg Immanuel förs., Glöstorpsv. 49: Hm 11 G Skilling
Göteborg Lutherstiftelsen, Ekmansgatan 3: Gtj 11 T Laato. Nattdagsförhör
Helsingborg S:t Matteus, Bruksgatan 27: Hm 15 A Karlgren
Huskvarna Tegnér, 8: Gtj 15 A Eliasson
Kinna Den gode Herdens förs., Näsgatan 2 (Pingstkyrkan): Fam.hm 14 H Vestergård
Kristianstad Gratia Dei: Hm 11 L Artman
Kungälv S:t Lukas, Kvarng. 8: Hm 15 S Eriksen
Lund S:t Markus, Biskopsgatan 10: Gtj 11 A Karlgren
Oskarström S:t Gabriels koin., Mariakyrkan G:a Nissastigen 65: Hm 11 B Ådahl
Stockholm Kyrkl. Förb. Roseniuskyrkan, Smala gränd 5: Hm 15 J-E Appell
Skara Missionsprovinsen, Betaniakyrkan, Vasagatan 10: Hm 10 J Ådahl
Uddevalla Mariakyrkan, Sommarhemsv. 4: Hm 10 S Eriksen
Växjö Kyrkl. förb., Torpbacken 3: Gtj 11 P Gustafsson

FJÄRDE SÖNDAGEN I PÅSKTIDEN 26 april

Alvesta Helga Trefaldighets förs., Storgatan 36: Hm 10 B Ådahl. Biskopsvisitation
Borås Johannes förs., Gustav Adolfsgr. 7: Gtj 10 H Vestergård
Emmaboda S:t Andreas förs., Södra v. 22: Gtj 11 A Petersson
Fridafors kyrka: Gtj 16 (*obs*) J-E Appell
Göteborg Immanuel förs., Glöstorpsv. 49: Hm 11 L Artman
Göteborg Lutherstiftelsen, Ekmansgatan 3: Hm HHN 11 D Johansson
Helsingborg S:t Matteus, Sammanlyst Lund S:t Markus: Kyrkodag 11
Kinna Den gode Herdens förs., Näsgatan 2 (Pingstkyrkan): Hm 14 H Vestergård
Kristianstad Gratia Dei: Hm 11 J-E Appell
Linköping, S:t Larsgatan 19 (Citykyrkan): Hm 15 M Olsson
Lund S:t Markus, Biskopsgatan 10: Gtj 11 M Lindström
Pajala Korpilombolo gtj.gem., Masugnsv. 14: Hm (tid: se kyrktorget.se) A Alapää
Uddevalla Mariakyrkan, Sommarhemsv. 4: Gtj 10 T Olsson
Värmland, Fagerås S:t Petri gtj.gem, Baptistkapellet, Köpungsv. 2: Hm 11 S Petersson
Växjö Kyrkl. förb., Torpbacken 3: Gtj 11 P Gustafsson

FEMTE SÖNDAGEN I PÅSKTIDEN 3 maj

Alvesta Helga Trefaldighets förs., Storgatan 36: Hm 10 J Brandt Erlandsson
Borås Johannes förs., Gustav Adolfsgr. 7: Hm 10 *Namn inte klart*
Emmaboda S:t Andreas förs., Södra v. 22: Fam.gtj 15 (*obs!*) J Brandt Erlandsson
Fridafors kyrka: Gtj 16 (*obs*) J-E Appell

Predikaturerna fortsätter på sidan 20.

Inför söndagen

PALMSÖNDAGEN

Luk 22:1-13

INFÖR HÖGTIDEN

I. Det som är ont!

”Det osyrade brödets högtid, som kallas påsk, var nu nära”. Så börjar texten. Till minnet av och i tack-samheten över befrielsen från ett långvarigt slaveri firades denna högtid. Ordet påsk kan härledas från ett ord som betyder ”gå förbi”. Guds vrede går förbi och skonar dem som väntat på befrielsen. Men för dem som förtryckt Herrens folk väntade domen. Dessförinnan hade de fått många varningar. På varje tid finns det onda. Det skildras på olika ställen i Bibeln. I våra dagar rapporterar massmedia varje dag om det som är ont. Vi lever i en fallen och gudsfrånvänd värld, vilket vi skall påminnas om för att inte tappa perspektivet på vad som sker. För oss närmar sig också påskhögtiden. Det är bara några dagar kvar innan vi skall gå in i den.

Ofta ser människor fram emot en högtid. Olika förberedelser sker. Vi vill att allt skall bli så bra som möjligt. Men i vår text ser vi exempel på att människor är ivriga till det som är ont. Både för dem själva och för andra blev det inför högtiden onda tankar, planer och gärningar. Den gamle ormen förberedde det onda. Denne är inte lat utan listig och på hugget. Men översteprästerna och de skriftlärda, Judas Iskariot och ledarna för tempelvakten var också aktiva. Här fanns sådana som skulle värna om sanning, rätt och ordning men svarar för motsatsen. Judas Iskariot vill i sin ondska, besvikelse och sitt penningbegär sälja sin Mästare. Vi finner en märklig och falsk glädje som bygger på ondska. Man vill röja Jesus ur vägen. Djävulen vill för alltid bli av med Jesus och ser fram emot

Hans död. Men enligt Guds frälsningsplan är det en helt annan mening med Jesu lidande och död. Motståndarna till Jesus letar efter ett lämpligt tillfälle att genomföra sina onda planer. Högtiden kommer att firas på ett galet sätt när människor vill tänka och tala om det som är ont och sätta planerna i verket. De vill vara luriga och listiga precis som deras onde vägladare, den store förföraren som lockar och drar.

Ändå är det något som håller dem tillbaka inför högtiden, och det är rädslan för andra människor. Men de vill ha bort Jesus så att de andliga och politiska ledarna i folket kan få märkas. Dessa vill gärna synas och bli prisade. Att göra saker i smyg och bakom ryggen är populärt även nu. Inför högtiden nu finns också hos många onda tankar, ord och gärningar, sådant som går rakt emot Guds vilja. Många drivs av allt annat än kärlek och frid. Bort med Jesus ljuder ropen också i våra dagar hos de allra flesta. De vill inte ha Jesus som sin personlige Frälsare. Från både de vuxnas och barns medvetande vill man ha bort Jesus, och ofta är det de vuxna som visar vägen till att leda barnen vilse.

II. Det som är gott!

På det privata planet är påsk ofta en högtid tillsammans med alla sina närmaste, om det är möjligt. Olika traditioner finns under högtidsdagarna. Många är glada över samvaron och sammanhållningen. I den andra delen av vår text finner vi den rätta inställningen inför högtiden. Så gott att få läsa och höra om Frälsarens och Hans lärjungars förberedelser. De vill fira högtiden på det sätt som den skall firas. Två av lärjungarna får i uppdrag att göra i ordning inför högtiden. Måltidsgemenskap och samvaro skulle präglade dem inför högtiden. Det var viktigt att de just denna gång fick vara tillsammans. Tiden hade snart kommit för Jesu lidande men var inte riktigt inne än, och därför använde Jesus försiktiga anvisningar om var måltiden skulle firas. Men mycket snart skulle sedan allt det svåra börja. Petrus och Johannes skulle följa det Jesus sagt och genomföra sitt uppdrag.

Det är viktigt med våra förberedelser inför påskhögtiden. Men långt viktigare och helt avgörande är vad Gud i sin frälsningsplan skulle genomföra just den särskilda påsk som texten utgör inledning till. Att Jesus skulle lida och dö för våra synders skull och att försoningens under skulle ske, vill sanna kristna tacka Gud för. Ormen och Jesu fiender tänkte att det var de som skulle triumfera. Men genom Kristi uppståndelse på den tredje dagen skulle Guds stora seger och makt bevisas. Aposteln skriver i Rom 4:25 om Jesus, vår Herre: ”Han som utlämnades för våra synders skull och uppväcktes för vår rättfärdiggörelses skull.” Orden i 1 Mos 50:20 från Josef till bröderna var att de tänkte ont mot honom men Gud har tänkt det till godo. Det kan få oss att tänka på att Jesu fiender ville ont mot honom, men Guds frälsningsplan stod över allt annat, oss till godo.

Petrus och Johannes hade att lyda. För oss gäller också att följa Frälsarens vilja. Inget område i livet är stängt för Gud, ty Han vet allt om oss. Vi får låta oss ledas in i den heliga påskhögtiden genom Den Helige Ande. Då kommer det att bli en Välsignad påskhögtid. Inför högtiden får Kristus vara det främsta för Dig. Likt Petrus och Johannes vill vi inte skjuta upp förberedelserna. Ordning och reda, trohet i kallelsen behövs. För det inre livet behöver Jesus vara vår personlige Frälsare. Att umgås med honom i kyrka och hem genom Guds Ord och bönen och i Den Heliga Nattvarden blir goda förberedelser inför högtiden. Det osyrade brödets högtid fick vara en måltid förknippad med Guds barmhärtighet och minnet av räddningen från Egypten. Men det syftar också fram emot Den Heliga Nattvarden, till offret framför alla andra offer, Guds rena Lamm, oskyldig. Det är viktigt för oss med en uppriktig ånger över synden, bekännelse av den och bön om förlåtelse för den. Med frimodighet får vi komma till Nattvardsmåltiden, men inte på grund av oss själva utan på grund av vår store och gode Frälsare Jesus Kristus som gjort allt väl för oss.

LÅNGFREDAGEN**LÅNGFREDAGEN
– DEN GODA FREDAGEN**

I Honom är vi friköpta och har fått förlåtelse för våra synder (Kol. 1:14). Detta är själva hjärtpunkten i den kristna tron. Vi är friköpta från syndens slaveri, från djävulen och döden. Jesus Kristus köpte oss fria med sitt eget heliga och dyra blod och med sitt oskyldiga lidande och död. Så Finns Nu Ingen Fördömelse Mer För Den Som Är I Kristus Jesus. Alla är friköpta, men alla är inte i Kristus Jesus. I Honom har vi fått förlåtelse för våra synder, i Honom, inte någon annanstans. Vi får lyssna till glädjebudet – evangeliet att Jesus har friköpt oss på korset, vi får ta emot i tro och lita på att det Han gjorde, det gjorde Han i vårt ställe. Han dog oskyldig för oss för att vi skall få leva. Detta är det saliga bytet. Gud offrade sin egen älskade Son i vårt ställe, ja, Han led och dog i ditt ställe. Det är den Helige Ande, Jesu egen Ande, som kan ge Dig denna levande tro. Därför är Gud trofast både mot Jesus och den som tror. Om Gud skulle fördöma den som förtröstar på Jesus, skulle Han vara trolös både mot sin Son och mot Dig som tror, men Han är orubbligt Trofast. Det finns ingen fördömelse för den som är i Jesus Kristus. När hände nu detta att vi blev friköpta?

**LÅNGFREDAGEN
– VÅR FRÄLSNINGS DAG**

Det var för oss syndare Den Goda Fredagen, och det kan vi gärna påminna oss varje fredag, liksom varje söndag skulle påminna oss

Ständigt på nytt får vi tacka för vår Frälsare. Varje dag vill vi då söka och mottaga Herren. Det stora och goda budskapet om vår korsfäste och uppståndne Frälsare får då vara omistligt för oss. Det som är gott inför högtiden får på så sätt göra att Den Heliga Påskhögtiden blir till nytta för Dig, liksom varje dag i tro på och gemenskap med den levande Kristus. Amen.

Anders Hjalmarsson

om uppståndelsen. Ty Jesus Kristus vår Herre blev utgiven för våra synders skull och uppväckt för vår rättfärdiggörelses skull. Nu är Han uppstånden och lever och är verksam med sin Helige Ande för att verka tron i våra hjärtan, så att vi tar emot och lever i Honom, klädda i Hans rättfärdighet.

Låt oss nu något ge akt på de samtal som fördes omkring korset. Jesus säger när Han bär korset: Gråt inte över mig. De behövde gråta över sig själva och sina barn, om de i otro förkastade sin Frälsare. Men Jesus hade inte kommit för att döma utan för att frälsa. Det blir särskilt tydligt när Han ber Fader: Förlåt dem, ty de vet inte vad de gör. Denna bön gäller ju i första hand några okunniga romerska soldater, men om vi tänker på att det var våra synder som spi-

TEXTLÄSNINGAR**1983 års Evangeliebok
PALMSÖNDAGEN**

Rubrik: Vägen till korset
GT-text: 1 Mos 14:18-20
Epistel: Fil 2:5-11
Evangelium: Joh 12:1-16
Predikotext ur breven: Ef 2:12-16
Predikotext ur evang.: Luk 22:1-13
Psaltarsalm: 118:1-14 alt. 118:15-29

**2003 års Evangeliebok
PALMSÖNDAGEN**

Rubrik: Vägen till korset
GT-text: Jes 50:5-10
Epistel: Rom 5:1-5
Evangelium: Luk 19:28-40
Psaltarsalm: 118:19-29

**1983 års Evangeliebok
LÅNGFREDAGEN**

Rubrik: Korset
GT-text: Jes 53:3-7
Epistel: Hebr 4:14-16, 5:7-10
Evangelium: Luk 23:26-49
Psaltarsalm: 22:2-32

**2003 års Evangeliebok
LÅNGFREDAGEN**

Rubrik: Korset
GT-text: Jes 53:1-12
Epistel: Fil 2:6-8
Evangelium: Luk 23:26-49
Psaltarsalm: 22

**1983 års Evangeliebok
PÅSKDAGEN**

Rubrik: Kristus är uppstånden
GT-text: Jes 25:8-9
Epistel: 1 Kor 15:12-21
Evangelium: Luk 24:1-12
Psaltars: 118:15-29 alt. 27:1-6, 13-14

**2003 års Evangeliebok
PÅSKDAGEN**

Rubrik: Kristus är uppstånden
GT-text: Hos 6:1-3
Epistel: Apg 3:14-16
Evangelium: Luk 24:1-12
Psaltarsalm: 118:15-24

**1983 års Evangeliebok
ANDRA SÖNDAGEN I PÅSKTIDEN**

Rubrik: Påskens vittnen
GT-text: Jer 18:1-6
Epistel: 1 Petr 1:3-9
Evangelium: Joh 21:15-19
Psaltarsalm: 145:1-13 alt. 81:2-11

**2003 års Evangeliebok
ANDRA SÖNDAGEN I PÅSKTIDEN**

Rubrik: Påskens vittnen
GT-text: Sak 8:6-8
Epistel: 1 Petr 1:3-9
Evangelium: Joh 20:24-31
Psaltarsalm: 145:1-7

**1983 års Evangeliebok
TREDJE SÖNDAGEN I PÅSKTIDEN**

Rubrik: Herren vår herde
GT-text: 4 Mos 27:15-17
Epistel: Apg 20:28-31
Evangelium: Matt 9:36-38
Psaltars: 23:1-6, 18 alt. 33:1-5, 20-22

**2003 års Evangeliebok
TREDJE SÖNDAGEN I PÅSKTIDEN**

Rubrik: Den gode herden
GT-text: Jer 23:3-8
Epistel: 1 Petr 5:1-4
Evangelium: Joh 10:22-30
Psaltarsalm: 23

**1983 års Evangeliebok
FEMTE SÖNDAGEN I PÅSKTIDEN**

Rubrik: Växande i tro
GT-text: 57:15-16
Epistel: 1 Joh 3:18-24
Evangelium: Joh 17:9-17
Psaltarsalm: 98:1-9 alt. 146:1-10

**2003 års Evangeliebok
FEMTE SÖNDAGEN I PÅSKTIDEN**

Rubrik: Att växa i tro
GT-text: 57:15-16
Epistel: Gal 5:13-18
Evangelium: Joh 17:9-17
Psaltarsalm: 98:1-8

**1983 års Evangeliebok
BÖNSÖNDAGEN**

Rubrik: Bönen
GT-text: 2 Mos 17:8-12
Epistel: Rom 8:24-28
Evangelium: Matt 6:5-8
Psaltarsalm: 86:1-7 alt. 102:2-15

**2003 års Evangeliebok
BÖNSÖNDAGEN**

Rubrik: Bönen
GT-text: 1 Kung 3:5-14
Epistel: Rom 8:24-27
Evangelium: Matt 6:5-8
Psaltarsalm: 13

kade fast Honom på korset, så gäller Hans bön oss alla som syndat utan att inse hur illa vi gjort. Mitt i sitt obegripligt svåra lidande ber Han för oss syndare om nåd och förbarmande. Hans blod ropar bättre än Abels blod, inte om hämnd utan förlåtelse.

Hans fiender förde onda samtal vid korset, de hånade och smädade: Andra har Han hjälpt, nu får han hjälpa sig själv om han är Guds Messias, den utvalde. Enligt Markus sa de också: Sig själv kan Han inte hjälpa. Detta var på sätt och vis sant. Om vi skulle bli frälsta, så kunde Han inte hjälpa sig själv utan måste offra sig i vårt ställe. Där fanns ingen annan väg, liksom för Abraham och Isak. Jesus den ende syndfrie måste lida och dö för syndare, mitt ibland dem omgiven till höger och vänster av grova förbrytare, som också de deltog i smädelsorna. Men den ene förstod att Jesus var anorlunda och blev övertygad om Jesu oskuld och himmelska konungavärdighet. Kan han ha hört Jesu ord inför Pilatus? Mitt rike är icke av denna världen. Nådens Helige Ande fick i alla fall övertyga honom så att han bad: Jesus tänk på mig när Du kommer i ditt rike! Och han får Jesu svar: Sannerligen, redan idag skall Du vara med mig i paradiset. Kan nåden vara tydligare!

NÅD över allt förnuft, NÅD över alla gränser, allting den överglänsar, NÅDEN som HERREN ger! Herren gör den ogudaktige rättfärdig. Det kan tyckas anstötligt att uttrycka det så, men Jesus har kommit för att frälsa syndare, inte de som menar sig vara rättfärdiga, men ett ödmjukt och förkrossat hjärta föraktar Han inte. Redan samma dag som Du tar emot förlåtelsen-nåden får Du vara med Jesus. Det är redan här och nu ett paradiset på jorden.

Fader, i dina händer lämnar jag min ande! Så tryggt och innerligt kan Jesus fridfullt lämna detta jordiska. Äntligen är kampen, mörkret, fasorna och all smärta över som frampressade ropet: Min Gud, min Gud, varför har Du övergivit mig? Ofattbart svårt för att vi övergav Gud, men Han drog sig inte undan något innan Han

PÅSKDAGEN

1 Kor 15:12-21

I påskdagens epistel lyfter aposteln Paulus fram några av de härliga frukter som är en följd av att Kristus har uppstått från de döda.

NÅGRA AV KRISTI UPPSTÅNDELSES HÄRLIGA FRUKTER

Den kristna predikan är inte meningslösa ord utan ord som ger andligt och evigt liv – i sanning en härlig frukt av Kristi uppståndelse.

En av huvudsakerna i aposteln Paulus predikan var just att *Kristus har uppstått från de döda*. Att kristendomens fiender förnekade detta var inget anmärkningsvärt. Men att också sådana som ville vara kristna förnekade Kristi uppståndelse var i högsta grad anmärkningsvärt. Det var just vad några i församlingen i Korint gjorde. Det var visserligen inte fråga om ett direkt förnekande. Man trodde visst att Jesus hade uppstått. Däremot förnekade man de *dödas* uppståndelse. Den var helt enkelt onödig. Man menade att man i döden gick raka vägen in i himlen. Men just detta förnekande av de *dödas* uppståndelse var för Paulus ett förnekande av *Kristi* uppståndelse. *Om det nu predikas att Kristus har uppstått från de döda, hur kan då några bland er säga att det inte finns någon uppståndelse från de döda?* frågar Paulus och fortsätter: *Om det inte finns någon uppståndelse från de döda, har inte heller Kristus uppstått.* För Paulus hängde

kunde säga det underbaraste som uttalats här på jorden: Det är FULLBORDAT! Nu fattas det inget, allt är färdigt för oss, vi får räcka fram vår tomma hand, och HERREN fyller den med förlåtelse, liv och salighet.

Du fullgjorde vad vi borde och blev vår rättfärdighet.

Du avvände vårt elände för både tid och evighet.

Du förvärvade att vi ärvde Ljus och Frid och Salighet.

Lovad vare Du Kristus!

(Efter Sv ps 147:2)

Per Petersson

Kristi uppståndelse nödvändigt ihop med de *dödas* uppståndelse. *Kristus* uppstod för att vi skulle uppstå.

Men om de *döda* inte uppstår följer av det, menar Paulus, att inte heller *Kristus* har uppstått. Och vilka katastrofala följder får inte det! *Om Kristus inte har uppstått, då är vår predikan meningslös ... Då står vi där som falska vittnen om Gud, eftersom vi har vittnat om Gud att han uppväckt Kristus, som han ju inte har uppväckt i fall det verkligen är så att döda inte uppstår. För om döda inte uppstår, har inte heller Kristus uppstått.* Om Kristus inte har uppstått vore inget mera meningslöst än att predika. Vår predikan vore då inte till någon nytta. Vi som predikar vore då falska Guds vittnen. Ja, vore Kristus inte uppstånden kunde vi lika gott stänga våra kyrkor.

Men – nu HAR Kristus verkligen uppstått från de döda, vittnar Paulus med orubblig övertygelse. Han vet ju av egen erfarenhet att han talar sanning. Paulus predikan var verkligen inte meningslös. Den bar härlig frukt. Den gav *liv* åt andligt döda människor – andligt och evigt liv. Inte heller i dag är predikan om den korsfäste och uppståndne Kristus meningslösa ord. Just därför att Kristus har uppstått är evangelium *en Guds kraft som frälsar var och en som tror* (Rom 1:16), ja, också en Guds kraft till den *tro* som tar emot frälsningen. Det kan väl tyckas som om den kristna predikan vore meningslösa ord. Men det är i så fall bara som det tycks. Är den rätt, så att den målar Kristus som död för våra synders skull och uppväckt för vår rättfärdiggörelses skull, då är den allt annat än meningslös. Där den ljuder rent och klart ger och uppehåller den *liv* – andligt och evigt liv – för den upprättar hos alla som tar emot den en trons och kärlekens gemenskap med *honom* som var död men är uppstånden och nu lever i evighet.

En kristens tro och hopp är inte meningslösa utan ger syndernas förlåtelse och de dödas uppståndelse – också det i sanning en härlig frukt av Kristi uppståndelse. Paulus talar i texten om en kristens både *tro* och *hopp*. Tron

kopplar Paulus med rätta ihop med syndernas förlåtelse. Kristustro är just att jag tror att Gud för Kristi skull förlåter mig alla mina synder. *Var och en som tror på honom får syndernas förlåtelse genom hans namn* (Apg 10:43). En kristens hopp kopplar Paulus samman med de dödas uppståndelse och ett evigt liv. När han stod inför judarnas Stora råd sade han bland annat: *Det är för hoppet om de dödas uppståndelse som jag står här inför rätta* (Apg 23:6). Och till Titus skriver han att Gud frälste oss för att vi ska stå rättfärdiga genom hans nåd och bli arvingar med hopp om evigt liv (Tit 3:7).

Men inte bara den kristna predikan skulle få de mest förödande följderna om Kristus inte hade uppstått, utan också en kristens tro och hopp. *Om Kristus inte har uppstått, då är er tro meningslös och ni är fortfarande kvar i era synder. Och i så fall är de som insomnat i Kristus förlorade. Om det bara är för detta livet vi har vårt hopp till Kristus, då är vi de ömkligaste av alla människor.* Om Kristus inte har uppstått är en kristens tro på syndernas förlåtelse för Jesu skull en inbillning. För då är Jesus inte den Frälsare från synden vi så väl behöver. Då är han själv en syndare och behöver förlåtelse lika mycket som alla andra, för *syndens lön är döden* (Rom 6:23). Men någon annan Frälsare än Kristus finns inte. Alltså är vi förlorade om Kristus inte har uppstått. Och utan Kristus som uppstånden från döden är en kristens hopp inget annat än en dröm som aldrig blir verklighet. För hur skulle en kristen kunna uppstå till evigt liv om den som han grundar sitt hopp på själv är död och kommer att så förbli? Om Kristus inte har uppstått är därför de kristna, som Paulus säger i vår text, *de ömkligaste av alla människor.*

Men – nu HAR Kristus verkligen uppstått från de döda, och därför är en kristens tro och hopp inte meningslösa. När han tror att Gud för Jesu skull förlåter honom alla hans synder, ska han inte komma på skam med sin tro. Det är just uppståndelsen en borgen för. Att Kristus har uppstått bevisar att han är en *fullkomlig Frälsare* som

ANDRA SÖNDAGEN I PÅSKTIDEN

Joh 21:15-19

I vårt evangelium skänker Jesus förlåtelse till sin fallne apostel och återinsätter honom i hans apostoliska herdeämbete. Detta skall vi stanna vid med utgångspunkt i syndernas förlåtelse.

1. Vi börjar med hur Jesus förlåter sin lärjunge.

Tre gånger, med utökad styrka, hade Petrus förnekat sin Herre, trots att Jesus hade sagt: *Den som förnekar mig inför människorna skall bli förnekad inför Guds änglar* (Luk 12:9). Från att vara den

räcker till för *alla* människor och *alla* synder. Uppståndelsen är lik som kvittot på att mänsklighetens syndaräkning är helt och hållet betald. Just därför är din tro inte meningslös, just därför är du inte kvar i dina synder, just därför är du inte förlorad, du som tror dina synders förlåtelse för *hans* skull som både dött och uppstått för *alla* och därmed också för *dig*. Inte heller en kristens hopp om de dödas uppståndelse och ett evigt liv ska komma på skam, just därför att han har en Frälsare som har gått från död till liv. *Men nu HAR Kristus verkligen uppstått från de döda, som förstlingen av de insomnade. Eftersom döden kom genom en människa, kom också de dödas uppståndelse genom en människa.* Genom dopet till Kristus och tron på honom är de kristna lemmar i den kropp vars huvud Kristus är. Men *är han, deras huvud, uppstånden ur döden, så bliver ej lemmarna evigt i nöden.* För vårt förnuft är detta en hemlighet, ja, något orimligt som motsägs och förnekas av många. Men just därför att Kristus har uppstått från de döda, *som förstlingen av de insomnade,* får du som hoppas på honom hålla fast vid hans egna ord: *Detta är min Fars vilja: att var och en som ser Sonen och tror på honom ska ha evigt liv, och jag ska låta honom uppstå på den yttersta dagen* (Joh 6:40). Amen.

Jan-Erik Appell

tonangivande aposteln faller Petrus i det djupaste träsket. Men efter uppståndelsen hade ängeln sänt kvinnorna med hälsningen: *Gå och säg till hans lärjungar och särskilt till Petrus...* (Mark 16:7). Sedan var Petrus tillsammans med de andra lärjungarna båda gångerna Jesus uppenbarade sig för dem och sade: *Frid vare med er. Som Fadern har sänt mig sänder jag er* (Joh 20:21). Ja, Herren hade även uppenbarat sig för Petrus enskilt (1 Kor 15:5).

Trots detta tyckte Jesus att det var nödvändigt med en offentlig återuppställelse inför de andra lärjungarna. Och därför ställer han sin fråga: *Simon, Johannes son, älskar du mig* osv. Detta påminner Petrus om att han enbart hade varit en Simon, och inte något av en Petrus. För Simon betyder den som vacklar hit och dit, den som man inte riktigt kan lita på. Medan Petrus betyder klippan, den fasta.

Jesus frågar om Petrus älskar honom mer än de andra? Och det är en passande fråga. För Petrus hade sagt: *Även om alla andra överger dig, så skall jag inte göra det* (Matt 26:33). Stämde detta? Petrus visste svaret. Han är inte ett dugg bättre än de andra. Nu jämför sig Petrus inte längre med andra, utan säger bara: *Ja, Herre, du vet att jag har dig kär.* Allt hans eget har blivit om intet och han litar inte längre på sig själv. Han har lärt på det svåra sättet att *Gud är sann och varje människa en lögnare* (Rom 3:4). Petrus säger därför: ”Herre, Du som har skapat mig och visste om allt innan jag föll. Inget är dolt för Dig, Du vet därför också att jag har Dig kär.”

Detta får också vi säga, när lagen visar oss våra syndafall, och vi inte har något som håller inför Gud. När vi påminns om våra stora och klara ord i trygga omgivning som blev otydliga och svaga när provet kom. Kanske var de undvikande, kanske även förnekande. Då får vi säga till Herren: ”Du ser mitt ångrande hjärta och vet att jag har Dig kär. För Herren vill inte ha våra stora ord, utan våra hjärtan.”

Jesus accepterar Petri svar, men frågar åter. Och medan Petri förnekelse ökade i styrka, går Jesu

frågor i motsatt riktning. Andra gången frågar Jesus bara om Petrus älskar honom? Och Petrus svarar som tidigare. Petri agerande mellan skärtorsdag och långfredag hade inte utvisat någon kärlek. Petrus hade tagit avstånd från Jesus och älskat sig själv. Därför är också denna fråga träffande. Och även denna fråga får vi ställa till oss själva. För våra syndafall visar inte heller någon kärlek till Jesus. Också här gäller det: ”Herre Jesus, Du vet att jag har Dig kär!”

När Jesus ställer frågan för tredje gången, frågar han bara: *Simon, Johannes son, har du mig kär?* Och detta bedrövade Petrus. För Petrus visste hur Jesus efter den tredje förnekelsen verkligen hade skäl att fråga: har du mig kär alls? Men åter svarar Petrus ödmjukt som tidigare. Han har lärt av sitt syndafall. Han välkomnar Jesu utfrågning och förtröstar enbart på Herren och hans kunskap om Petrus. Åter säger han: *du vet allt*. Som ville han säga: ”Du vet inte bara vad alla andra vet, hur gruvligt jag förnekade Dig. Utan Du vet även hur mitt hjärta har förkrossats, hur Dina ord genom kvinnorna upptände hoppet ånyo och hur Din frid bakom låsta dörrar verkligen gav frid i mitt hjärta, om att Du hade förlåtit och glömt allt mitt djävulska agerande med förbannelser och eder. *Ja, Herre, du vet allt. Du vet att jag har dig kär.*”

I denna utfrågning ser vi hur Herren är sinnad mot dem som har fallit i synd, ja, i gruvliga synder. Han kommer för att återupprätta. Inte för att förkasta. Han kommer med den förlåtelse som han vann åt oss genom att lida straffet för alla våra förnekelse, all vår kärlekslöshet och allt det falska och lögnaktiga som finns inom oss. Det gjorde han för Petrus och det vill han också göra för dig. För det var hela världens synd han bar i sin kropp upp på korsets trä (Joh 1:29, 1 Petr 2:24).

2. Därför är det som han ger Petrus sitt apostoliska uppdrag att sprida denna förlåtelse ut i hela världen.

Under sin utfrågning mottager Petrus olika uppdrag kopplade till Jesu hjord. Jesu vilja är att insätta

underherdar över sin hjord, som i apostlarnas efterföljd skall göra samma herdeuppgift i hela världen till alla tider. Den romersk-katolska kyrkan tänker sig att Petrus här lyfts upp från apostlarna till en högre nivå. Men tvärtom lyfts Petrus, som hade fallit mycket lägre än de andra, upp till samma nivå som dem.

Vad innebär då herdeuppgiften? Petrus förklarar det så här: *Var herdar för Guds hjord som finns hos er och vaka över den, inte av tvång utan av fri vilja, så som Gud vill, inte för egen vinning utan med hängivet hjärta. Uppträd inte som herrar över dem som kommit på er lott, utan var föredömen för hjorden* (1 Petr 5:2-3). Detta är det grundläggande, att herden vaktar hjorden villigt och frivilligt. Inte som härskare utan som förebild. Jesus ger inte underherdarna svärsmakt till att härska och regera, utan en andlig makt till att uppbygga och tjäna.

Det första man skall vinnlägga sig om, säger Jesus, är: *föd mina lamm*. Alltså ge lammen, alla döpta barn, alla nya troende, alla svaga och fallna lärjungar i hjorden mat så att de får överleva och inte dör. God, hälsosam mat, med näring som låter dem växa i tron. Detta sker genom att de ger hjorden Jesus, han som är livets bröd, genom Evangeliets förkunnelse och sakramentets utdelande. Då styrks och fördjupas tron, då växer kroppen närmare honom som är huvudet.

Efter sin fridshälsning efter uppståndelsen sade Jesus: *Om ni förlåter någon hans synder så är de förlåtna, och om ni binder någon i hans synder så är han bunden* (Joh 20:23). Detta är herdens grundläggande redskap och verktyg: binde- och lösenyckeln. De som vägrar omvända sig, blir av förkunnelsen bundna i sina synder, medan de som ångrar och tror blir lösta. Som herde i Guds hjord skall man alltså först och främst vinnlägga sig om att förkunna evangeliet om syndernas förlåtelse. Och för Jesu lamm skall man anpassa förkunnelsen så att det inte blir för svårt och invecklat, utan klart, tydligt och enkelt. Man kan aldrig avvika från bud-

skapet, för då är det inte sund mat och näring utan giftigt och farligt. Men man försöker tillrättalägga förkunnelsen så att barnen och de nya kristna får ta emot Guds sanna ord i måttlig mängd. Såsom vi för barnen delar brödet i små bitar. Då blir det lagom.

Jesu andra uppdrag är: *vakta mina får*. Alltså: gör herdeuppgifterna för hela hjorden. Led dem på goda betesmarker. Skydda dem mot vargarna, genom att varna för falsk lära. För Jesu får är omringade av fiender som vill sönderriva och upplösa hjorden (Ps 23). Den tredje uppgiften är att *föda Jesu får*. Detta innebär allt som sades om lammen om att ge dem mjölk och näring. Och det uppmanar herden att vara flitig i att undervisa Evangelium genom predikan, bibelstudier och på olika sätt (2 Tim 4:2). Allt detta hör till underherdens uppgift. Han skall tala Herrens eget ord, för Herren säger: *Mina får lyssnar till min röst, och jag känner dem, och de följer mig* (Joh 10:27). När fåren i sin församlingsherde hör Herdens röst är de skyldiga att lyda. Men om herden blir en varg i fårakläder, så har de Guds befallning att tillrättavisa och vända sig bort från hans lära. *Lyd [därför] era ledare och rätta er efter dem, ty de vakar över era själar och skall avlägga räkenskap. Se till att de kan göra detta med glädje och inte med tungt hjärta, för det skulle inte vara lyckligt för er* (Hebr 13:17).

3. Som vi skall höra till sist, är det Herren Jesus själv som leder sina underherdar i arbetet med att sprida förlåtelsen.

När Jesus förutsäger Petri död är det som om han säger: ”Jag har full kontroll över din vandring. Jag vet verkligen allt, även när du möter motgång och kors, ja, även när du lider martyrdöden.” För Herren är med genom sin allmakt. I sin dopbefallning gör Jesus detta klart. Då säger han som har fått *all makt i himlen och på jorden: se, jag är med er alla dagar intill tidens slut* (Matt 28:18-20). Han verkar genom sin Helige Ande när han sänder ut Petrus och alla lärjungar i världen. Därför: *Följ mig!* I mötet med allt som kan

TREDJE SÖNDAGEN I PÅSKTIDEN

Joh 10:22-30

Fåren följer honom därför att de känner hans röst. (Joh 10:4)

KÄNNER DU JESUS SOM DEN GODE HERDEN?

1. Är han en främling?

Hur länge skall du hålla oss i ovisshet? Om du är Messias, så säg oss det öppet. Så sade de människor som samlats omkring Jesus i templet i Jerusalem. Kort före sitt lidande och sin död sade Jesus om Jerusalems invånare: *Hur ofta har jag inte velat församla dina barn liksom hönan församlar sina kycklingar under sina vingar, men ni har inte velat.* När de inte ville lyssna till hans ord, när de inte ville ta till sig intrycken av de gärningar han gjorde blev han en främling för dem. De ansåg att det var han som lät dem leva i ovisshet. Men de ville inte se.

Många anser att man inte kan veta något om Gud eller Jesus eller om det finns något på andra sidan döden. De tar inte Guds ord på allvar och vill inte söka Herren i hans ord, bönen och nattvarden. Då blir han en främling.

Det kan också vara så att man på ett yttre sätt kommer nära Herren i hans ord, men man vill ha livet där Gud blir utestängd i fred. Man vill inte följa Jesus i omvändelse från synden, eller komma till honom i tro och helgas i ett liv med honom. Han blir en främling, ty allt som Bibeln lär om honom blir så osäkert.

Eller man vill följa Jesus. Men allt handlar om vad man själv

skrämma Jesu lärjungar säger han: Se inte på det utan *följ mig*. Jag är allsmäktig och har lovat att vara med er i allt. Även i i martyrdöden.

Detta är ett härligt budskap: Är våra fiender starka och kan döda några av våra syskon, så är vår Överherde inte bara den starkare, utan den Allsmäktige, Gud och människa. Han älskar oss in i döden, och har tagit bort dess udd. Följ honom, alltid! Amen.

Sveinung Eriksen

skall känna eller klara av. Det är som om Guds ord inte får gå in när Jesus säger: *Utan mig kan ni ingenting göra.* Man känner honom inte som den ende Frälsaren.

2. Får han leda dig med sitt ord?

Jesus säger: *Mina får lyssnar till min röst, och jag känner dem, och de följer mig.* Tänk så tryggt. Fåren går inte i största osäkerhet. De går efter herden på den väg där han går före. Så är det när Herren kallar en människa till sin lärjunge i dopet, eller senare i livet om man kommit bort från honom. Han säger inte: "Du får klara dig bäst du kan." Han säger: *Följ mig.* Du får be: "Visa mig Herre din väg." Du får lyssna när han talar i sitt ord i bibeln och gudstjänsten. Guds Ande skall göra ordet levande för dig så att du kan ta det till dig. Då blir det också viktigt att följa. Du får se att om du skall följa kan du inte vara kvar i något som är synd eller ont och som skiljer dig från den gode herden. Det är viktigt att du vill erkänna och söka hjälp ifrån det. Men då inser du också att du inte kan frälsa dig själv. Du kommer att fastna i dina ansträngningar att vinna en egen rättfärdighet. Guds Ande vill öppna dina ögon för att det är Jesus, den gode herden, du skall tro på. Du skall fästa dina ögon på honom och söka dig till honom med all synd och brist och allt du inte kan klara av. Han säger ju: *Den som kommer till mig kastar jag sannerligen inte ut.* Det är att följa på ett riktigt sätt att Jesus får rena dig från synden, ta hand om ditt liv och leda dig. Då blir det också viktigt för dig att inte komma bort från honom. Du vill följa Jesus och lyssna på honom så att det som är ont i ditt liv får trängas tillbaka och dödas i en daglig omvändelse och tillflykt hos Jesus, och att du får hjälp att leva i hans sanning och kärlek. Detta är den helige Andes verk när du följer Jesus och hans ord, kommer till honom i bön och söker dig till honom i den heliga nattvarden. Då är du inte någonsin ensam, utan Jesus din Frälsare går med dig. Han ber för dig och leder dig framåt också när vägen går genom lidande och mörker, eller

när du får kämpa med frestelser och kan undra om han är med dig. Ty när du får se din egen fattigdom och brist och flyr till honom blir du rik i honom. Han känner dig och är din frälsning och din seger. Du kan säga: *Om jag än vandrar i dödsskuggans dal, fruktar jag intet ont, ty du är med mig.*

3. Vet du hur mycket hjälp den gode herden vill ge dig?

Jesus säger om sina får: *Jag ger dem evigt liv, och de skall aldrig någonsin gå under, och ingen skall rycka dem ur min hand. Vad min Fader har gett mig är större än allt annat, och ingen kan rycka dem ur min Faders hand. Jag och Fadern är ett.*

Jesus talar om att han och den himmelske Fadern är ett. Liksom fåren inte kan ryckas ur Jesu hand så kan de inte heller ryckas ur den himmelske Faderns hand. Så stark är gemenskapen mellan Jesus och hans efterföljare. *Jag ger dem evigt liv, och de skall aldrig någonsin gå under.* Så säger han som gav sitt liv för sin hjord för att den skulle räddas från synd, död och dom.

Jesus gjorde sig till ett med oss när han gav sitt liv för oss. Han gör sig till ett med alla dem som genom den himmelske Faderns makt och genom den helige Andes dragande kommer till honom och finner frälsning hos honom. Han, den uppståndne, ger dem del i sitt eviga liv. Så gjorde han i dopet, och så gör han med var och en som vänder om till sitt dops Gud. Jesus vill och kan rädda och bevara sin hjord till det eviga livet. Ingen skall gå under som i sin egen fattigdom och brist sökt sin räddning och tillflykt hos honom. Bara det är viktigt att om du kommit bort från honom, han får ta dig tillbaka till sig, och om du söker dig till honom och följer honom att du inte släpper hans hand utan söker dig till honom i hans ord, bönen och nattvarden i en daglig omvändelse från synden och i trons tillflykt till Jesus din Frälsare, så att han får leda dig och helga dig för sitt rike. *Trofast är han som kallat dig, han skall också fullborda sitt verk.* (1 Tess 5:24) Amen.

Carl Sixten Block

FEMTE SÖNDAGEN I PÅSKTIDEN

Joh 17:9-17

Helga dem i sanningen: ditt ord är sanning (Joh 17:17).

Så avslutas evangelieläsningen den femte söndagen i påsktiden som bär överskriften ”växande i tro”. Ämnet är helgelsen, att heliggöras av Gud, att tillväxa i tro, hopp och kärlek så att du som Guds barn blir allt mer kristuslik.

Helgelsen är Guds gåva

Man kan jämföra budskapet med ett fruktträd: Du kan se att det börjar som ett frö som blir en planta som spirar och gror, som växer sig större, blir ett träd som grönskar, får blommor och sedan frukt. När frukten mognat faller den så småningom av, och kan ge frö som blir till nya fruktträd. Eller ätas och ge näring. I båda fallen är det en Guds gåva i skapelsen.

Kraften som åstadkommer detta vet du att den finns där, men du kan inte se den. Men du vet att det behövs jord, luft, värme och vatten i rätt mängd för att trädet ska bära frukt. Du får många gåvor i det andliga livet som du kan märka och förhålla dig till. Inte minst Guds löften i Bibeln. Lever du i tro på dessa, får de dig att växa i tro fastän du inte ser kraften som åstadkommer detta. Du vet att du får Guds Ande i Ordet som ges dig i förkunnelse och sakrament. Söker du dig inte till Guds ord och sakrament, lever du inte i tro på Gud. Din tro kommer då att förtvina och dö. Då har växtkraften försvunnit.

Helgelsen, växandet i tro, är förenat med mycket som vi kan vara tacksamma för. Man förenas allt djupare med Guds levande Ord, Jesus Kristus, och växer till i glädjen över att tillhöra Gud och sanningen. Jag växer i insikt om att beskyddas av Guds goda allmakt. Denna insikt är viktig då växande i tro på Jesus med nödvändighet leder till att man möter fiendskap från denna världens krafter som styrs av hat mot Gud. Växandet i Guds rike är ett växande för evigheten. Jag får ett

hopp om att fullkomnas i sanning, kärlek och liv efter den jordiska döden då jag med alla Guds heliga skall få skåda levande Gud.

Något grundläggande i växandet i tro är föreningen med Gud. Du som växer med Gud får del av Guds Ande, av Guds eget liv. Det skiljer det andliga växandet från jordiskt växande. Du är i helgelsen förenad med levande Gud! Men allt som växer på denna jord, hur vackert och frodigt det än är, det hör förgängelsen till. Men lever jag med Gud, då dör jag aldrig.

Livet med Gud är kärlek till Gud. Och en kärleksrelation innebär att man får och vill lära känna den man älskar mer och mer. ”Detta är evigt liv”, ber Jesus, ”att de känner dig, den ende sanne Guden och den du har sänt, Jesus Kristus! De – alltså mina lärjungar – är dina. För de har hållit fast vid ditt ord.” Vidare: ”Nu har de förstått att allt vad du har gett mig kommer från dig. Ty de ord som du har gett mig har jag gett dem, och de har tagit emot dem och de har verkligen förstått att jag har utgått från dig, och de tror att du har sänt mig.” Att växa i tro är att ta emot Guds ord, Bibelns ord. Att du växer i tro sammanfaller med att Guds bud blir viktiga för dig. Inte så att du med nödvändighet lyckas med att lyda Guds bud. Men du får en vilja att lita på dem och följa dem.

Att växa i kärlek till Gud är också att växa i kärlek till medmänniskor, för Gud älskar alla människor. Nästankärleken är förbunden med att känna din nästas behov och bry dig om hans eller hennes livsöde. Att älska min nästa är inte att göra något gott för någon annan bara för att lätta sitt eget samvete och sedan få vara ifred. Nästankärlek i Guds rike är relation. Att älska sin nästa är att vilja det för sin nästa som Gud vill. Det är att vilja att min nästa får ett gott jordeliv. Och att få henne med på vägen till Himmlandet. Det är en Guds gåva att ha fått en sådan kallelse!

Helgelsen är Guds ords verk

Herren sörjer för mitt växande när jag i tro tar emot Guds ord. I

evangelieläsningen står det att Jesus skall lämna världen och att de som tror på honom skall fortsätta frälsningsverket genom att vittna om honom. För att kunna vittna om Jesus, måste man vara förenad med Jesus. Jesus ber för de människor som hans Fader i himmelen har gett honom. Guds rikes vittnen är en gåva från Fadern till Sonen. Jesus ber att hans lärjungar skall bevaras i hans namn och vara ett med Fadern såsom han är ett med sin Fader. Och Herren Gud hör sin Sons böner.

Vilka medel använder Gud för att föra in oss i sitt rike? Jesus har gett åt de sina Hans ord. Mitt i en värld som inte kan stå ut med Guds goda närvaro får vi ta emot Jesu ord, det levande, himmelska ordet som befriar oss från världens makt, från synd, lögn och död. Ett Ord som världen hatar, men du som lever i Gud, älskar och gläds över. Ett centralt bud är att vi får tro på Guds nåd i Jesus Kristus. En sådan tro kan man inte själv ge sig. Det är lika omöjligt att tro på Guds nåd i Jesus av egen kraft som det är att leva enligt Guds lag av egen kraft. Sanningen är att Gud, genom sin Son och sin Ande, gör allt själv för att vi skall få tillhöra honom. Därför skriver aposteln Johannes i sitt första brev: ”Då vet vi att vi är av sanningen, och vi kan inför honom, inför Gud, övertyga vårt hjärta, vad det än anklagar oss för, att Gud är större än vårt hjärta och vet allt. Mina älskade, om hjärtat inte anklagar oss, då är vi frimodiga inför Gud. Vad vi än ber om, det får vi av honom, ty vi håller hans bud och gör det som gläder honom.”

Hjärtat, mitt samvete, kan vara min åklagare inför Gud. Ord i mitt hjärta som ljuger och säger att jag inte har tagit emot Guds nåd. Men Gud är större än mitt hjärta. Han vet att Jesus Guds Sons blod övertäcker alla synder. Ordet förkunnar att vi kan vara trygga i att vara Guds barn därför att Jesus har dött för att vi skall få leva trots att vi är syndare. Hur märks då detta att vi lever av Herren? Jo, genom att vi bekänner att Herrens bud är sanna. Den som håller fast vid

hans budskap förblir i Gud och Gud i honom! Bara Guds egen Ande kan ge oss denna sanning och skapa denna tro. Bara Anden låter oss utföra kärleksgärningarna i Guds rike. Att växa i tro är att vilja lyda Guds bud och att tro på Guds nåd och godhet.

Helgelsen visar sig i tacksamhet mot Gud

Så får vi tacka Herren för vår kristna tro. För att vi genom Jesus känner Skaparen och får leva i gemenskap med Honom. Runt omkring oss ser vi så mycket vilshenhet och hopplöshet. Vi ser till det yttre välmående människor som mår dåligt för att de inte finner någon mening med livet. Vi ser bildade personer förnedra sig med nöjen, beteenden och åskådningar som är osunda, falska och farliga. För de känner inte Bibelns rättfärdige och nådige Gud. De har inte fått trons gåva. Vissa kanske en gång fick smaka på trons gåva, men så försvann Jesus ur deras liv. Då blev det med dem som med det avskräckande exemplet Judas Iskariot. Han som var en apostel och Jesu vän men som blev en fördärvets man. Så går det om man i otro lämnar Jesus. Då sällar man sig till Guds fiender, till världen som Guds skapat och försonat sig med men som förblir bortvänd från Gud och därför inväntar Guds dom.

Det är med tacksamheten mot Gud som med viljan att lyda Guds bud och tilliten till Guds nåd i Jesus Kristus: Tacksamheten får jag då jag brukar Guds ord, tror på det och formas av det. Så vi får avsluta med att ta till oss uppmaningen på statyn av prästen Henric Schartau vid Lunds domkyrka: "Bruka Guds ord." Vill du växa i tro, hopp och kärlek, bruka då Guds ord i tro och under bön i Jesu namn. Då kan du veta med trons fulla visshet, att du lever med och växer i förening med Gud. Du växer i Guds rikets verklighet och skall en gång tas emot av honom och med alla Guds heliga få skåda Gud i det Himmelska Jerusalem! Amen!

Patrik Toräng

BÖNSÖNDAGEN

Matt 6:5-8

I JESU BÖNESKOLA

Den första lärdomen i Jesu böneskola: När ni ber ska ni inte vara som hycklarna. De älskar att stå och be i synagogorna och i gathörnen för att synas av människor. Amen säger jag er: De har fått ut sin lön.

Felet med dem Jesus här lyfter fram som ett varnande exempel för sina lärjungar, det var inte att de bad när andra såg och hörde dem. Inte heller var det platsen de valt för sina böner. Det är alltså inte det Jesus varnar oss för med sina ord om hycklarna. Det är visst tillåtet att be när andra ser och hör oss. Det gör vi ju i våra gudstjänster och andaktsstunder. Och platsen för våra böner har heller ingen betydelse. Att vissa platser är avskilda för bön, betyder inte att bönen är begränsad till just dessa. Vi får vi be till Gud var vi än befinner oss. Nej, felet med dem som stod och bad i synagogorna och gathörnen och därför av Jesus blev kallade hycklare, det var att de bad för att synas av människor. Det de sade var bara ord. De var inte med i bönen med sitt innersta. Bönen var inte hjärtats samtal med Gud. Något behov av det de bad om hade de inte. Nej, det enda syftet med deras böner var just att synas av människor. Med sina böner ville de dra till sig uppmärksamheten och få namn om sig att vara något alldeles särskilt: frommare än alla andra. Det var *det* som var det stora felet med dem och fick Jesus att kalla dem hycklare och säga om dem: *De har fått ut sin lön.*

Jesu varning till sina lärjungar för hyckleriets svåra synd, är en varning lika mycket till oss som i dag vill vara Jesu lärjungar. Som ett ord i Skriften är det ett ord också till oss: *När ni ber ska ni inte vara som hycklarna.* Och den varningen ska vi inte avfärda som onödig eller överdriven. Vi behöver verkligen ta den till oss, för i det syndafördärv vi alla bär på ryms också hyckleriets frö. Nej, ska bönen vara rätt och bli hörd av Gud, gäller det att den kommer från *hjärtat*. Bönen måste vara

just "vårt hjärtas samtal med Gud, vår käre himmelske Fader". Bönen får inte bara vara munnens samtal. Vi måste mena vad vi säger och vilja ha det vi ber om. Vi får inte göra oss märkvärdiga med våra böner, varken inför Gud eller andra människorna eller inför oss själva i våra tankar: Se, hur from jag är! Nej, när Jesus varnar oss för att vara som hycklarna, som ber endast för att synas av människorna, hur viktigt att vi då svarar Honom: "Hjälp att vår bön av *hjärtat* går och ej i tomma ord består" (Sv. Ps. 526:6).

Den andra lärdomen i Jesu böneskola: När ni ber ska ni inte rabbla långa böner som hedningarna. De menar att de ska bli bönhörda för sina många ords skull. Var inte som de. Er Fader vet vad ni behöver, innan ni ber Honom om det.

Här riktar Jesus udden mot människor som menar att det säkraste sättet att bli hörd av Gud, det är att man ber länge och väl. Ett fenomen som varit och är ett kännetecken på "religiösa" hedningar i alla tider. Med sina många ord menade man sig blidka guden man bad till. Men inte behöver väl vi som är Jesu lärjungar ta till oss lärdomen att inte göra som hedningarna? Jo, vi behöver det. Det är så lätt hänt att börja tänka att det underlättar bönhörelsen om man ber länge och väl. Därför behöver Jesus inskräpa också för oss, att bönhörelsen inte på något vis hänger samman med hur *många* eller *fina* ord vi ber med. Vi får gärna be med många ord, om vi bara kan, ja, också med fina ord, om bara hjärtat är med. Nej, det är de många *tomma* orden Jesus riktar udden mot. Och det vill det gärna bli, om man tror att det går lättare att bli bönhörd ju fler ord man ber med. Men så är det alltså inte. Vi får visst be med många ord, bara vi kommer ihåg att de många orden inte alls är nödvändiga för bönhörelsen. Menar vi att Gud tycker bättre om böner som flyter ledigt och lätt, än böner som går mera trögt, då ber vi inte i *Jesu* namn utan i vårt eget. Och vad händer då med bönhörelsen? Jo, den måste utebli, för allt eget, också det bästa, är fläckt

av synden och därmed fördömel-sevärt. En rätt bön har alltså inget att med hur många eller fina orden är.

Men det ska vi tänka på också när vi tycker att vi inte kan be alls. Det kan bli så att vi har svårt för att hitta de rätta orden eller att främmande tankar stör oss när vi ber. Det hindrar ändå inte våra böner att nå fram till Gud och bli hörda av Honom, om vi nämligen kommer till Gud i *Jesu* namn: i förlitande på vad Jesus har gjort för oss i sin död och uppståndelse, och ber av *hjärtat*, om än skröpligt och bristfullt. Ja, också när vi inte kan hitta några ord hör Gud oss, som den andra lärdomen visar: *Er Fader vet vad ni behöver, innan ni ber Honom om det.*

Den tredje lärdomen i Jesu böneskola: När du ber, gå in i din kammare och stäng din dörr och be till din Fader i det fördolda. Då ska din Fader, som ser i det fördolda, belöna dig.

Vad är det Jesus vill lära oss med dessa ord? Jo, att den bön som är hjärtats samtal med Gud inte är förgäves. Hade vi bara haft detta enda löfte om bönhörelse, hade det varit nog, för Han som gett oss löftet är trofast och håller därför alltid vad Han har lovat. Men nu är Skriften full av sådana löften. Vi behöver inte tvivla på att Gud hör sina barns böner. Men vi ska komma ihåg att Gud har förbehållit sig själv rätten att bestämma när han bönhör. Ibland kan Guds tid för bönhörelsen vara inne på en gång. Många vet att berätta om både plötsliga och oväntade bönhörelser. Det vanligaste är ändå att det dröjer innan Gud bönhör, ja, ibland så länge att det verkar som om Han varken vill eller kan bönhöra. Men det är i så fall bara som det verkar. När Guds tid är inne, och det är alltid den *rätta* tiden, då bönhör Han alldeles säkert.

Men inte bara i rätt tid utan också på rätt *sätt* bönhör Gud. Visst kan bönhörelsen se märklig ut, om man nu alls ser den. Vi förstår inte alltid att det som känns svårt kan vara en bönhörelse. När vi inte fick som vi ville och hade tänkt oss, menar vi att vi ingen bönhörelse fått. Då får vi komma ihåg att vi själva är kortsynta och oförståndiga, men att Gud ser och

Kyrka och samhälle

USA:s kongress granskar bibelrättegången i Finland

Rättsprocessen mot *Päivi Räsänen*, kristdemokratisk ledamot av Finlands riksdag, väcker nu uppmärksamhet på allra högsta nivå på andra sidan Atlanten. I februari var hon inbjuden till det amerikanska representanthuset, en av kamrarna i kongressen, för att berätta för de folkvalda om den process som inleddes mot henne 2019, och som för närvarande väntar på ett avgörande i Finlands högsta domstol.

Päivi Räsänsens anförande i kongressen varade i knappt fem minuter. På ett lugnt och sakligt sätt redogjorde hon för åtalet mot henne, utan att ta till några överdrifter eller på något sätt vädja till åhörarnas känslor. Kongressledamöterna fick veta att hon suttit i polisförhör, som varat i över tretton timmar, och sedan åtalats, dels för en tweet med titeln ”det är ingen stolthet”, där hon kritiserade den finländska folkkyrkans medverkan på Pride-veckan i Helsingfors, och dels för att hon många år tidigare (faktiskt så tidigt som 2004) gav ut en småskrift med undervisning om äktenskap och sexualitet i enlighet med klassisk biblisk kristendom. ”Yttranden som är lagliga idag kan vara kri-

vet allt. Vi får tänka på att allt vad vår himmelske Fader gör är rätt, och att ”Hans mål är blott det ena: Barnets sanna väl allena” (Sv. Ps 248:5). Ja, hur det än känns och ser ut, får vi tro att det inte är förgäves att be. Gud må vara i det fördolda, men i det fördolda ser Han sina barn och hör deras böner. Och när allt en gång ses i evighetens ljus och får sin fulla förklaring, då ska vi helt och fullt förstå det som vi här inte alltid kunde se och förstå: att inte en enda hjärtats bön i Jesu namn varit förgäves, och att alla Guds löften om bönhörelse på ett eller annat sätt gått i uppfyllelse. Amen.

Jan-Erik Appell

minaliserade imorgon”, konstaterade hon i sitt anförande. Hon berättade även att Missionsstiftets biskop *Juhana Pohjola* åtalades tillsammans med henne för att ha publicerat hennes småskrift. Därmed har biskopen i Missionsprovinsens finländska systerstift fått ett omnämnande i den amerikanska kongressen, ett av världens allra viktigaste maktcentrum! Hon betonade dock att det som står på spel inte är hennes eller biskop Pohjolas anseende, utan om man skall tillåtas att på ett fredligt sätt ge uttryck för sina djupa övertygelser i dagens Europa. ”Det handlar om huruvida medborgare, inklusive präster och folkvalda, skall kunna tala öppet om samvetsfrågor utan att behöva frukta förföljelse”, slog hon fast i kongressen.

Att Päivi Räsänen inbjuds till USA:s parlament visar att man på andra sidan Atlanten förstått allvaret i anklagelserna mot henne och vad som står på spel i Finlands infamösa bibelrättegång. Uppenbarligen har man där en vaknare blick för situationens allvar än vad man har på närmare håll, exempelvis i Sverige. Här har bibelrättegången i stort sett bara uppmärksamats i kristna medier. På hemmaplan i Finland har Päivi Räsänen gott om belackare, som tolkar allt hon säger och gör till det värsta. Så har också hennes besök i kongressen utlöst en storm av både osaklig och absurd kritik. Hon har beskyllts för att gå *MAGA*-rörelsens ärenden, trots att både republikaner och demokrater i kongressen stod bakom inbjudan till henne. Hon har också beskyllts för att skada Finlands intressen i ett känsligt utrikespolitiskt läge, när relationerna mellan USA och Europa redan är ansträngda till bristningsgränsen. Processen mot Päivi Räsänen passar väl in i den bild av Europa, som en kontinent som har övergett sitt flertusenåriga kristna arv – en Europabild som är vanlig bland

konservativa amerikaner, och särskilt har kommunicerats av vicepresidenten *JD Vance*. När denne kritiserade utvecklingen i Europa vid den internationella säkerhetskonferensen i München förra året väckte det bestörtning runtom i Europa. Att beskylla Päivi Räsänen för att skada relationen mellan Finland och USA är dock grundlöst, för att inte säga absurt. Om Finlands anseende som demokrati och rättsstat skadas i USA kan man inte lasta Päivi Räsänen för det, utan statsåklagarna, som företräder den finländska staten och som drog i gång processen mot henne och biskop Pohjola. Att dessa frikändes både i tingsrätten och hovrätten visar att åklagarna var ute i ogjort väder, och inledde en rättsprocess utan att ha tillräckligt på fötterna. Åklagarna tycks ha gjort avkall på sin professionalitet för att i stället använda sitt ämbete som en plattform för att driva en ideologiskt motiverad agenda. Det är ingen överdrift att säga att de åtalade är offer för kristendomsförföljelse. Den finländska debatten väcker många frågor. Är det rimligt att lasta Päivi Räsänen för konsekvenserna av hennes åklagares agerande? Menar hennes kritiker verkligen att hon inte ens borde få berätta om rättsprocessen mot henne? Hur rimmar allt detta med demokratins och rättsstatens principer?

Mycket vatten har runnit under broarna sedan processen mot Räsänen och Pohjola inleddes 2019. Mitt intryck är att Pride-rörelsens och HBTQ-aktivismens tidvattenvåg på senare år har börjat förlora kraft. 2020-talets prövningar i form av pandemi, krig och dyrtider tycks ha resulterat i att människor mer och mer prioriterar sina basala behov och jordnära frågor, snarare än att fantisera om ett normlöst utopia, där de ordningar som Gud lagt ner i sin skapelse har satts ur spel.

Nu väntar den långslitna rättsprocessen på ett slutligt avgörande av Finlands högsta domstol, kanske före sommaren. Päivi Räsänen riskerar ett fängelsestraff på upp till två år! I kongressen konstaterade hon att processen mot henne i sig varit ett straff. Det kan man förstå! Utsikterna för en fri-

ande dom torde dock vara mycket goda med tanke på det enhälliga frikännandet i både tingsrätt och hovrätt, men man skall ändå inte ta ut någon seger i förskott. Ingenting är klart förrän det är klart. Oavsett om domen blir friande eller fällande kommer den att bli ett viktigt prejudikat, som kommer att få långtgående konsekvenser, sannolikt också utanför Finlands gränser. En fällande dom innebär att kristendomen i fortsättningen endast kommer att tolereras i Finland under förutsättning att de kristna ger avkall på troheten mot sin Herre och hans ord – och vad vore det för en kristendom? En fällande dom riskerar också att få spridningseffekter med liknande åtal i andra europeiska länder. Trots att de åtalade hittills har friats torde processen mot dem redan ha fått negativa konsekvenser i form av ökad självinsur bland kristna, för vem vill väl bli kölhalad på samma sätt som Päivi Räsänen och biskop Pohjola har blivit?

Samtidigt har dock Päivi Räsänens frimodighet blivit ett inspirerande exempel för många kristna. Hon har på ett enkelt och okonstlat sätt vägrat att böja sig för maktens hot. I stället har hon, buren av många medkristnas förböner, ut hålligt orkat ge uttryck för sund och alldeles vanlig kristendom.

Anders Alapää

Officiellt

Tillsatta tjänster

Km i Uddevalla, Dalaberg, fr 15/12 2025: km Eskil Selander, Rasbo, Uppsala stift.

Km i Mölndal, Fässberg, fr 1/1 2026: km Antje Bernhardt, Gagnef

Km i Mölndal, Fässberg, samordnare för barn och unga, fr 20/1: padj Izabella Ivekran, past.

Km i Bollebygd fr 20/1: padj Caroline Oldberg, Alingsås.

Km i Lilla Edet, Fuxerna, fr 1/4: km Samuel Forss, Södra Källand, Skara stift.

Avliden

Avliden 26/1: fd kh i Getinge Bertil Franck, Halmstad, f 1938. Prästvigd 1962, padj i Martin Luther 1962, kadj där 1964, stiftsadj/sjömanspräst i Skagen 1965, km i Söndrum 1968 och kh i Getinge 1970-2004.

Queer-konferens

Ordet "queer" är ett engelskt begrepp som betyder "konstig" eller "udda". Det fungerar oftast som en samlingsbeteckning för personer som bryter mot samhällets normer kring kön, könsuttryck och sexualitet.

Det är märkligt att notera – som en motpol till "Lärjungaskap i en könsneutral tid" (se ledaren) – hur en mot-konferens arrangeras i Bergen, Norge, i mitten av maj 2026. Det är *Skeivt kristent nettverk* (SKN) som i samråd med *European Forum of LGBTI+ Christian Groups* hoppas på 120-150 deltagare från hela Europa. Temat är "All Things Made New: Shaping a New Identity", som *delvis* är baserat på en bibelvers från 2 Kor 5:17: *Om någon är i Kristus är han alltså en ny skapelse. Det gamla är förbi, något nytt har kommit.* På programmet finns föredrag, workshops, panel-samtal och en regnbågsmässa i Bergens domkyrka.

Jag kommer osökt att tänka på Judasbrevets varning för falska lärare: ett budskap om sexuell omoral, onaturliga begär (vers 7) och om hånfulla människor som drivs av sina gudlösa begär (18). Kännetecknet är: *De klagar missnöjt över sitt öde och följer sina begär, de är stora i orden och smickrar dem som de har nytta av* (16).

Judas, Jesu Kristi tjänare och Jakobs bror (så presenterar han sig), har ett själavårdande budskap som motgift till den tidsanda som är för handen: *Men ni, mina älskade, ska bygga upp er själva på er allra heligaste tro och be i den helige Ande. Håll er kvar i Guds kärlek, medan ni väntar på att vår Herre Jesus Kristus i sin barmhärtighet ska ge er evigt liv. Mot dem som tvivlar ska ni vara barmhärtiga, andra ska ni rädda genom att rycka dem ur elden. Och andra ska ni vara barmhärtiga mot, fast med fruktan så att ni avskyr till och med deras kläder som är nersmutsade av köttet* (20–23).

+ Roland Gustafsson

De sjuttio – om talets betydelse i Bibeln

I samband med Lutherstiftelsens 70-årsjubileum (1955-2025) höll kh Daniel Johansson vid årssammankomsten den 23 augusti 2025 ett föredrag om talet 70 i Bibeln.

Talet 70 har en särskild lyskraft i Bibeln och kanske också en viss betydelse. De flesta bibelläsare är bekanta med några av de ställen där talet sjuttio nämns. Kanske tanken först går till den Babyloniska fångenskapens sjuttio år. Mindre känt är när talet nämns första respektive sista gången i Bibeln, även om det senare är ett känt ställe. Första gången sker det, kanske inte helt otippat i den första släkttavlan. I 1 Mos 5:12 står att Kenan var sjuttio år gammal när han blev far till Mahalalel. Denne Kenan var ett barnbarnsbarn till Adam. Vi kan här lägga märke till att Abrahams far Tera också var sjuttio år gammal när han blev far (1 Mos 11:26). Sista gången sjuttio nämns är – kanske lite överraskande – i Apostlagärningarna. Med tanke på de många talen och inte minst talet sju i Uppenbarelseboken kunde man förvänta sig att hitta det där. Men så är inte fallet. Sista gången det nämns är i samband med att Paulus under kraftfull bevakning förs från Jerusalem ner till Caesarea. Lukas berättar i Apg 23:23 att 200 soldater, 200 spjutbärare och 70 ryttare eskorterade Paulus. I de nu nämnda fallen verkar inte sjuttio ha någon symbolisk betydelse, utan är bara konstateranden av en faktisk omständighet. Från 1 Mosebok 5 till Apostlagärningarna 23 dyker talet upp omkring 70 gånger. Söker man i Svenska Folkbibeln möter det 65 gånger, i English Standard Version 72 gånger. Att antalet skiljer beror på hur man skriver räkneord. Om man till exempel skriver 77 ”sju och sjuttio” så ingår talet 70 i 77. Så stavas räkneord på grekiska. I den grekiska Bibeln möter talet 129 gånger – det inkluderar då också de apokryfiska skrifterna.

Den här genomgången har tre delar. Först ska vi på några av viktigaste synliga talen sjuttio, där de uttryckligen nämns i den ordning de möter i bibeln. Sedan ska vi se

på något exempel där talet sjuttio inte står utskrivet, men där man finner det om man börjar räkna på det som räknas upp. I den sista delen tar vi fram något om den djupare, symboliska och teologiska betydelsen av talet.

De synliga talen sjuttio

Moseböckerna

Det första viktiga sjuttioåret är Jakob och hans ättlingar. På inte mindre än tre olika ställen i tre olika bibelböcker (1 Mos 46:27, 2 Mos 1:5 och 5 Mos 10:22) sägs att ”de personer av Jakobs hus som kom till Egypten var sammanlagt sjuttio.” I 5 Mos 10:22 används sjuttio som ett begränsat och litet tal i jämförelse med vad folket blivit, nämligen talrik som himmelens stjärnor, en uppfyllelse av löftet till Abraham i 1 Mos 15.

Kanske antalet på folkets urkärna, Israels barn och barnbarn, är orsaken till att äldsterepresentanterna för folket är sjuttio till antalet. Man kunde här kanske ha förväntat sig att de skulle vara sjuttio eller något annat tal delbart på tolv (i detta fall sex representanter per stam). Men så är inte fallet. Det talas alltid om sjuttio *av de äldste* i Israel. Det börjar i 2 Mos 24:1: ”Stig upp till HERREN, du själv och Aron, Nadab och Abihu samt sjuttio av de äldste i Israel, och fall ner och tillbe på avstånd.” Senare i 4 Mos 11:16ff berättas hur sjuttio av de äldste utses att bistår Moses och hur dessa sjuttio får del av den Ande som vilade Moses så att de börjar profetera – en händelse som förebådar pingstdagen. Även senare i Gamla testamentet nämns sjuttio äldste, nämligen i Hes 8:11, där de framställs som ledare för avfallet i ett Israel som väntar på sin dom, fångenskapen i Babylon.

Det är mot bakgrunden i 4 Mosebok 11 som *Sanhedrin*, judarnas stora råd hade sjuttio medlemmar. Antalet medlemmar nämns dock

inte i NT. Enligt rabbinisk tradition etablerades Stora rådet i 4 Mosebok 11. Första gången det omnämns skriftligt är under Antiokhus den stores tid, någon gång mellan 223-187 f Kr.

Innan vi lämnar Moseböckerna ska vi notera en händelse som omnämns två gånger, nämligen folkets ankomst till oasen Elim strax efter uttåget från Egypten. Händelsen nämns först i 2 Mos 15:27 och sedan i 4 Mos 33:9. Båda gångerna berättas att det fanns tolv vattenkällor och sjuttio palmträd där. Här såg man nog onekligen en symbolisk betydelse: tolv vattenkällor som symbol för Israels tolv söner och stammar och sjuttio palmträd för de sjuttio äldste som representerade folket som helhet.

Domarboken

Talet sjuttio förekommer en del i Domarboken. Här verkar det ha en och samma funktion och avse en stor grupp människor som indikerar makt och fullkomlighet. När Juda stam besegrar perisseerna sägs om dessas kung att han låtit sjuttio förnedrade kungar äta upp smulorna vid hans bord (Dom 1:7). Domaren Gideon hade sjuttio egna söner (8:30; 9:5), och den mindre kände domaren Abdon hade fyrtio söner och trettio sonsöner som red på sjuttio åsnor (12:14). Senare i Israels historia sägs också att kung Ahab (han som Elia hade sina duster med) också hade sjuttio söner (2 Kung 10:1, jfr även Esra 8:7, 14).

Den babyloniska fångenskapen

Om man läser Bibeln från början till slut nämns exilen i Babylon första gången 2 Krön 36:20-21: ”Dem som hade undkommit svärdet förde han bort i fångenskap till Babel, och de blev slavar åt honom och hans söner till dess att perserna kom till makten. HERRENS ord genom Jeremias mun skulle uppfyllas, nämligen att lan-

det skulle få gottgörelse för sina sabbater – så länge det låg öde hade det sabbat – till dess att sjuttio år hade gått.”

Här hänvisas till Jeremias ord om hur det skulle gå landet på grund av dess avfall. Jeremia säger först i 25:11-12: ”Hela detta land skall ödeläggas och förstöras, och dessa länder skall tjäna Babels kung i sjuttio år. Men när sjuttio år har gått, skall jag straffa kungen i Babel och folket där för deras missgärning, säger HERREN, och även kaldeernas land skall jag göra till en ödemark för all framtid.” Profetian återupprepas i kapitel 29. Men om den i kapitel 25 uttalas som en dom och ett straff blir den i Jer 29:11-14 ett löfte: ”Ty så säger HERREN: När sjuttio år har gått för Babel skall jag ta mig an er och uppfylla mitt löfte att föra er tillbaka till denna plats. Jag vet vilka tankar jag har för er, säger HERREN, nämligen fridens tankar och inte ofärdens för att ge er en framtid och ett hopp. Ni skall kalla på mig och komma och be till mig, och jag skall höra er. Ni skall söka mig, och ni skall också finna mig om ni söker mig av hela ert hjärta. Ty jag skall låta er finna mig, säger HERREN. Jag skall göra slut på er fångenskap och samla er från alla de folk och alla de orter dit jag har drivit bort er, säger HERREN. Jag skall låta er komma tillbaka till den plats från vilken jag förde er bort som fångar.”

Profetian om den babyloniska fångenskapen fungerar både som straff och löfte, som lag och evangelium. Det finns ytterligare en hänvisning till Jeremias profetia. Vi finner den i Dan 9:1-2, när tiden för dess uppfyllelse närmar sig: ”I Ahasveros son Darejaves första regeringsår – han som var av medisk släkt men som hade blivit upphöjd till kung över kaldeernas rike – i hans första regeringsår kom jag, Daniel, att i skrifterna lägga märke till det antal år som enligt HERRENS ord till profeten Jeremia skulle fullbordas angående Jerusalems ödeläggelse, nämligen sjuttio år.” Den som avses här är Koresh och året 539 eller 538 f Kr. Om honom sägs i 2 Krön 36:22-23: ”För

att HERRENS ord genom Jeremia skulle uppfyllas hände sig i den persiske kungen Koresh första regeringsår att HERREN påverkade perserkungen Koresh sinne så att han över hela sitt rike lät utropa följande som också skriftligt kungjordes: ’Så säger Koresh, kungen i Persien: HERREN, himmelens Gud, har givit mig alla riken på jorden, och han har befallt mig att bygga ett hus åt honom i Jerusalem i Juda. Den bland er som tillhör hans folk må bege sig dit upp, och hans Gud ska vara med honom.’”

Frågan är hur vi ska få ihop de sjuttio åren profeterade av Jesaja. Man brukar datera Jerusalems förstörelse till år 587/6. Men från 587 till 538 blir det bara 40 år. Till detta kommer att Sakarja bok, som utspelar sig från 520 och framåt talar om att de sjuttio åren ännu inte är över. ”Då sade HERRENS ängel: ’HERRE Sebaot, hur länge skall det dröja innan du förbarmar dig över Jerusalem och Juda städer? Du har visat din förbittring mot dem nu i sjuttio år’” (Sak 1:12). Och i Sak 7:5 läser vi: ”Säg till allt folket i landet och till prästerna: När ni nu i sjuttio år fastat och klagat i femte och sjunde månaden, har det då varit för mig ni har fastat?”

Det verkar som de sjuttio åren avser tre olika men överlappande perioder.

1. *Sjuttio år av Babylonisk dominans över Juda och de omkringliggande länderna* med början från cirka år 609 när Babylon intagit det sista motståndafästet i det assyriska riket. Huvudstaden Nineve intogs år 612. Räkna vi från 609 till 539, till Kores seger över babylonierna blir det sjuttio år. I profetian i Jes 25:11 talas om hur Juda och andra länder (i plural) ska tjäna Babyloniens kung under sjuttio år.

2. *Sjuttio år judisk fångenskap i Babylon.* De första grupperna med fångar verkar ha skickats till Babylon redan år 605 f Kr. Ofta anges år 597 som datumet för första deportationen. Men profetian i Jer 29:10 verkar riktas till dem som redan är i fångenskap och åsyfta händelserna som omtalas i 2 Kung 24:1 och Dan 1:1, då

bland annat Daniel och hans vänner fördes till Babylonien. Antar vi sedan att judarna inte bröt upp samma dag som Kores utropade deras frihet utan att det tog en viss tid kan man tänka sig en period av fångenskap från 605 till 536. Esra och Nehemja låter oss veta att långt ifrån alla bröt upp direkt, utan att man kom i omgångar och många återvände inte alls.

3. *De sjuttio åren åsyftar framför allt templets förstörelse.* Denna tolkning av de sjuttio åren dominerar i Sakarja bok. Templet förstördes 586 och återinvigdes 516.

Varför blev det just sjuttio år av fångenskap? 2 Krön 36:21 ger en förklaring: ”nämligen att landet skulle få gottgörelse för sina sabbater – så länge det låg öde hade det sabbat”. Fångenskapen skulle vara en gottgörelse för sabbatsbrott, sabbaten som infaller var sjunde dag. Sjuttio är dessutom produkten av sju gånger tio. Sabbatens tal och antalet budord. I 3 Mos 26:34-35 förutsägs exilen på följande sätt: ”Då skall landet få gottgörelse för sina sabbater under hela den tid som det ligger öde och ni är i era fienders land. Ja, då skall landet vila och få gottgörelse för sina sabbater. Hela den tid det ligger öde skall det hålla sabbat och få den vila det inte fick på era sabbater, då ni bodde där.” Här avses troligen lagarna om sabbatsåret som fastslog att landet skulle ligga i träda vart sjunde år, när man skulle leva av skörden från förgående år. Vart sjunde av dessa sabbatsår, det vill säga vart fyrtiononde år skulle ett jubelår ropas ut då alla skulle återfå sin frihet. Den sjuttioåriga fångenskapen i Babylon framställs alltså som en period för gottgörelse och soning för begångna synder.

Daniels bok

Det är denna tidsrymd och funktion som utgör bakgrunden till Daniels profetia i Dan 9:24: ”Sjuttio veckor är bestämda över ditt folk och över din heliga stad för att göra slut på överträdelse, försegla synder, försona skuld, föra fram en evig rättfärdighet, fullborda syn och profetia och smörja den Allraheligaste.” Här verkar det talas om att sjuttio veckor (ofta

förstådda som sjuttio gånger sju år: eftersom vart sjunde år var ett så kallat sabbatsår; sjuårsperioder kunde därför liknas vid veckor) som ska gå innan det görs slut på överträdelsen, synder förseglas, skulden sonas och en evig rättfärdighet förs fram. Här avses Messias försoningsverk. För hur man kan räkna fram det hänvisar jag till noten i Svenska Folkbibeln 2015 till Daniel 9:25.

Nya testamentet

Det finns endast ett fåtal hänvisningar till sjuttio i Nya testamentet. Det första stället har temat skuld och förlåtelse och vi finner den i Matt 18:21-22. Det är Petrus som undrar hur gånger han ska förlåta en broder som har försyndat sig. Är sju gånger nog? Sju är fullhetens tal. Vi ska inte uppfatta Petrus som snål, men han är likväl inte tillräckligt generös. Sju gånger sjuttio kan uppfattas som sjuttiosju (så i Bibel 2000) eller som 490 (Svenska Folkbibeln). Poängen är oavsett hur vi uppfattar talet att förlåtelsen ska vara utan gräns. Jesus driver hem poängen med liknelsen om den obarmhärtige tjänaren. En kristen måste alltid vara villig att förlåta brodern som ber om förlåtelse. Annars går man miste om Guds förlåtelse. Jesus avslutar talet med orden: ”Så ska också min himmelske Far göra med er, om ni inte var och en av hjärtat förlåter er broder” (Matt 18:35). Men om vår förlåtelse ska vara utan gräns, hur mycket större är då inte Guds förlåtelse – den är utsäglig.

Det andra stället i evangelierna finner vi hos Lukas och det anknyter till de sjuttio äldste vi redan nämnt. Jesus utser inte bara tolv lärjungar att representera Israels tolv stammar. Lukas berättar att han också utväljer en större skara på sjuttio som han sänder ut framför sig (Luk 10:1, 17). Jesus imiterar när han utser folk omkring sig både de tolv stammarna och de sjuttio äldste. Grundvalen för gudsfolket, vars hörnsten är Kristus, är de tolv apostlarna. Men folket representeras av sjuttio stycken. Vi får dock tänka i omvänd riktning här. Jesus sänder ut tolv och sjuttio för att inbjuda folk

till Gudsriket. De representerar Kristus gentemot folken. Det kan också här föreligga en djupare tanke, så att de tolv representerar Kristus gentemot Israel, medan de sjuttio gör det mot folken. Det är nämligen så att antalet folkslag antogs vara sjuttio stycken.

De osynliga sjuttio

De sjuttio folken

Då har vi kommit fram till de fördolda talen sjuttio. I Mos 10:1 påbörjar en uppräkningslista av Noas ättlingar: ”Detta är Noas söners, Sems, Hams och Jafets, fortsatta historia. Åt dem föddes söner efter floden.” Räknar man på antalet ättlingar kommer man fram till att sjuttio olika folk utgick ifrån Noa, alla världens folk. I Mos 10:31-32: ”Detta var Sems söner efter deras stammar och språk i deras länder och efter deras folk. Detta var Noas söners stammar efter deras släktled i deras folk. Från dem har folken utbrett sig på jorden efter floden.”

De judiska lärde räknade därför med sjuttio språk i världen. Och man spekulerade om det inte varit sjuttio olika änglar som gått ner och förbistrat språken för folket i Babel – en ängel för varje språk (jfr 1 Mos 11:7-9).

Nu kan man ställa frågan i relation till att man räknade med sjuttio folk, om de sjuttio äldste i Israel på något sätt var relaterade till de sjuttio folkslagen? Israel var nämligen kallat att vara Guds representant gentemot folkslagen och alla andra folks präster gentemot Gud: ”Om ni nu hör min röst och håller mitt förbund, skall ni vara min dyrbara egendom framför alla andra folk, ty hela jorden är min. Ni skall för mig vara ett rike av präster och ett heligt folk. Detta är vad du skall tala till Israels barn” (2 Mos 19:5-6). Israel hade med andra ord en särskild ställning gentemot Gud å de andra folkens vägnar. Att folkslagen ansågs vara sjuttio till antalet kan också förklara Jesu val av sjuttio representanter att bära ut evangeliet till folken.

Enligt judisk tradition, finns det fler fördolda sjuttio-tal. Man räknar med sjuttio helgdagar, femtiotvå sabbater, sju dagar vid påsk,

en vid pingst, nyår och försoningsdagen, samt åtta dagar vid lövhyddohögtiden. Det ska vidare, enligt rabbinisk tradition finnas sjuttio Gudsnamn, sjuttio olika namn på den judiska nationen, sjuttio namn på Jerusalem, och sjuttio olika tolkningar av Lagen, vilket är ett annat skäl till att antalet medlemmar i Stora rådet är sjuttio.

Vad innebär talet sjuttio?

Att sju är fullkomlighetens tal är de flesta införstådda med. På den sjunde dagen vilade Gud från sitt skapelseverk och allt han skapat var mycket gott. Talet tio betraktas ibland som perfektionens tal. Tio väcker i första hand tanken på de tio orden som sammanfattar Guds vilja och bud till oss människor. Talet sjuttio som är produkten av sju och tio knyter alltså ihop skapelsen med budorden, eller med andra fullkomlighetens tal med perfektionens tal: *den fullkomliga perfektionen!*

Sammanfattar vi det vi sett i vår genomgång av Bibeln kan vi konstatera att talet sjuttio representerar folken på jorden, ledarskap, dom och upprättelse, förlåtelsen, Guds särskilda plan med Messias.

Vi läser i Psalm 90:10 ”Vårt liv varar sjuttio år eller åttio, om krafterna räcker. När det är som bäst är det möda och bekymmer. Snart är det förbi, vi flyger bort.” Talet påminner oss också om vår dödlighet; vi kan inte förvänta oss mer än sjuttio (till åttio) år; allt annat är bonus. Men sjuttio år pekar också på det goda livet. När det är som bäst är det möda och bekymmer – men Gud ger kraften därtill. I hans hand ligger de sjuttio åren, vare sig det handlar om en människas liv, en nations fångenskap eller en kyrklig organisations existens.

Daniel Johansson

Lutherstiftelsens hemsida

Bokförsäljning.

Göteborgs Stifts-Tidning.

Predikoturer och ljudinspelningar av gudstjänsterna.

www.lutherstiftelsen.se

Psalm 22 – Jesu död och uppståndelse i Gamla testamentet (II)

Den inledande delen: verserna 1-22

Textens ”djuriskhet”

Psalmisten behandlar i sin dikt både sitt förhållande till Gud och sina förhållanden till människor. Var och en kan ju föreställa sig varför och hur du skulle be till den Gud som redan har övergivit dig, och hur du skulle beskriva dina egna mördare – i synnerhet om du nästan vore som ett vandrande benrangel, som kan räkna sina egna ben (v 18). Texten blir rent ut sagt ”djurisk”. Författaren säger om sig själv: ”Men jag är en mask och inte en människa” (v 7). Hans fiender är anfallande tjurar och oxar, glupande lejon och vildhundar som förföljer sitt byte (v 13-14, 17 och 22). De har blivit ondskefulla, blodtörstiga rovdjur. När man läser dessa ord börjar man fråga sig, var medmänskligheten, medkänslan och humaniteten finns, allt det, som människan skapades till. Det känns som att det enda som blir kvar av författarens mänsklighet är hans förmåga att lida och känna smärta. Ingenting annat. När den yttersta tiden beskrivs, exempelvis i Daniels bok och i Uppenbarelseboken, kännetecknas på ett motsvarande sätt den antikristliga världsordningen som ”djurisk”, och självaste Antikrists rike som ”rovdjursliknande”. Psalm 22 öppnar upp detta gåtfulla uttrycks-sätt, och berättar vad det i praktiken betyder.

Gud skildras inte desto utförligare i denna psalm och egentligen inte heller i övriga Gamla testamentet. Han kan inte bli ”djurisk”, fastän han kan jämföras med lejonet av Juda eller det slaktade Lammet. Det är ändå desto värre att han liksom får ”sataniska drag” – för att ansluta sig till reformatorns uppfattning – när han överger psalmisten i djup olycka. Sådana saker framkallar förvisso ångest och skrämmer på ett brutalt sätt. Den enda trösten är tanken på att jag själv inte är denne ”smärtornas man ... förtrogen

med lidande”. Vilken lycka och salighet.

Förtröstan, förtröstan, förtröstan – ändock helt övergiven

Ända från början av psalmen står det klart att Gud har övergivit författaren. Ändå känns det starkt som att författaren trots allt fortfarande litar på Gud. ”Jag” ber träget, till och med brinnande: ”Min Gud, min Gud.” Hans bön går till hans egen käre Gud. ”Du är fortfarande min Gud, fastän du har övergivit mig” (v 2). Ropet ”min Gud” upprepas till och med en tredje gång redan i den följande versen. Konflikten mellan ”jag” och hans Gud känns skarp, helt ofattbar.

Anledning till det djupa förtroendet visar sig framför allt vara undervisningen i de heliga skrifterna. ”Jag” berättar att han läst hur ”våra fäder” förr i tiden ”förtröstade” på dig, ”de förtröstade och du befriade dem”, de ”förtröstade” alltså utan att komma på skam (v 5-6). Tre gånger upprepas hur man med egna ögon hade läst i frälsningshistorien att man räddas genom att förtrösta på Gud. Det känns rent ut som att ”jag” fortsätter och fortsätter att tjata: ”Se här! Så här står det skrivet. Det måste stämma. De förtröstade. Och de förtröstade också de. De förtröstade alla och räddades. Jag förtröstar också. Men hur går det nu för mig, stackare? Stämmer inte längre någonting av detta som varit?”

Senare minns ”jag” sin egen födelse. Den första etappen av hans liv var alldeles som en ljusnande morgonhimmel för honom. Gud fungerade som ”barnmorska” och drog honom ut ur hans moders sköte. Han fick vila i frid vid sin egen moders bröst: ”Du ... lät mig vila trygg” (v 10). Än en gång påminns ”jag” om hur han fann sin trygghet i sin Gud. Hans korta

livshistoria hör samman med den långa frälsningshistorien i skrifterna! Man torde redan då ha velat sjunga som ett barn: ”Tryggare kan ingen vara än Guds lilla barnaskara (...) fågeln ej i kända nästet.”

Mitt i dessa vackra minnen och inför trösten i de heliga skrifterna saknar psalmisten fortfarande samme Gud, under vilkens beskydd han och generationerna före honom har levt lyckliga till sitt livs ände. Men tyvärr känns nu allt sådant för honom som en mycket avlägsen saga: ”Det var en gång, men inte längre.” Var inte talet om Gud som hjälper någonting annat än traditionella berättelser om flygande älvor och goda feer? Nej, det vägrar ”jag” att tro. Han hoppas, fastän det inte skulle finnas något hopp. Han förtröstar ändå och trots allt på sin Gud.

Man bör utöver detta lägga märke till psalmens krassa beskrivning av lidandets verklighet. I andra psalmer (liksom också i själavården) kan man förhållandevis ofta inråda den deprimerade eller sörjande människan att ”Gud bara ser ut att ha övergivit dig”. Men nu ser det inte bara ut så. Nu är det fråga om en realitet. Det finns inget annat än övergivenheten. Psalmisten får inte njuta av lyxen att lidandets verklighet till sist bara skulle visa sig skenbar. Den trösten fattas honom. När man läser hans klagan inser man omedelbart ett det inte finns någonting teatraliskt i den. Det försvarar inte ens i allra minsta mån doketismen, som spred sig under den tidiga kristenhetens första tider, enligt vilken Kristus endast synbart led på korset. Nej, visst var hans lidande ett riktigt helvete.

Timo Laato

(Översättning från finska av red.
Fortsättning följer.)

Skärtorsdagens händelser i templet i ljuset av Gamla Testamentet

Till en början

Allt det, som står skrivet i Nya Testamentet, grundar sig på Gamla Testamentet och dess många förebilder. Påskan är inget undantag. Skärtorsdagens, långfredagens och söndagsmorgonens storslagna frälsningshistoriska händelser har sin motsvarighet i tidigare heliga texter. I synnerhet den högtid som varje år ordnades till minne av befrielsen ur slaveriet i Egypten talar kraftfullt om den ännu större högtiden, då syndens och dödens slavar befrias från helvetesstraffet till evigt liv. Detta bör man andaktsfullt och noggrant forska i vid sin Bibel.

Man tänker sällan på hur skärtorsdagens mångahanda händelser förklaras som uppfyllelser av sina gammaltestamentliga förebilder, särskilt i templet och i dess kulturella förrättningar. Här följer några enskilda iakttagelser.

Prästernas tvagning och dagliga rening

Tempelprästerna insattes i sitt ämbete genom att de först tvåddes helt rena och därefter kläddes i sina prästerliga kläder (2 Mos 29:4-9). När de förrättade sin tjänst tvättade de sedan sina båda händer och fötter i kopparhavet för att kunna förrätta alla sina uppgifter utan att dö (2 Mos 30:17-21). En så väldig mängd vatten fick man ingenstans i öknen – utom i den klippan som Mose öppnade med sin stav på Herrens befallning (2 Mos 17:1-7). Den klippan är Kristus själv (1 Kor 10:4). Slaget med staven betyder att han blev gisslad för folkets onda gärningars skull. Men med detsamma blev han en källa till frälsning och rening för hela den syndiga mänskligheten. Senare berättas det att Mose återkommande skulle låta det törstade, knotande folket dricka. Herren befälde honom endast att tala till klippan, men i sin nitälskan slog han på klippan två gånger – och det flödade vatten. Där handlade han väldigt fel, eftersom

han ”slog den redan slagne” som om Kristus skulle lida på nytt för hela mänskligheten. Nu hade det räckt med bara predikan, genom vilken man öser upp livets vatten! Det följde en sträng bestraffning på detta felsteg, som till det yttre kändes väldigt oansenligt. Herren drog in Moses och Arons tillträde till det utlovade landet på andra sidan Jordan, eftersom de inte hade ”hållit honom helig” inför israeliterna (4 Mos 20:2-12).

På skärtorsdagens kväll sker någonting motsvarande. Jesus har insatt de tolv lärjungarna till apostlar då han kallade dem. De är redan renade, men trots det behöver deras fötter ännu tvättas. (Deras händer hade tvättats före måltiden.) Jesus säger till den motspänstige Petrus: ”Om jag inte tvättar dig, har du ingen del i mig.” Med andra ord behöver ”den en gång och fullkomligt tvättade” fortfarande daglig rening för att han skall duga till Herrens tjänst (Joh 13:2-11). I detta avseende är likformigheten med den gammaltestamentliga förebilden klar. Den som en gång och fullkomligt har blivit tvagen i dopet ber nu om daglig rening i bönen ”Fader vår” eller genom att efter behov gå till bikt. Dopet upprepas alltså inte, men dess renande verkan brukas fortlöpande till ens eget bästa. Dopets saliggörande kraft flödar från Golgata-klippan, där Kristus vilar slagen på korset. Han är enligt sina egna ord på en och samma gång den som är ”större” eller förmer än templet (Matt 12:6) och den som bygger upp ”sin kropps tempel” (Joh 2:21) och i vilket den enskilde kristne får gå in i det allra heligaste till Gud, ”till nådens tron” (Hebr 4:16).

Den sjuarmade ljusstaken och olivoljan i dess lampor

I templet, framför det allra heligaste, fanns det även ett bord, där den sjuarmade ljusstaken (eller menoran) stod. Den är konstfär-

digt formgiven som om det fanns en stam i mitten, från vilken det växer tre par vackra grenar åt vardera hållet. I dess sju lampor hade man från kvällen till morgonen eld. Enligt den judiske historikern Josefus lät man tre av lamporna brinna också över dagen. Senare talar den judiska Mishna bara om en lampa, som också brann under dagen. Det finns många förklaringar. Enligt en förklaring förebildar menoran den brinnande busken, som Mose såg på berget och där Herren uppenbarade sig själv som Jahve: ”Jag är den Jag Är.” De tre lamporna, som man lät brinna också över dagen, är själva den Heliga Treenigheten, som är den ende levande Gud. Hans kärleks låga slocknar aldrig, utan belyser de heligas boningar till evärdelig tid. Han har skapat hela världssalltet på sju dagar (vilodagen hör på samma vis till världssordningen). Till slut skapar han nya himlar och en ny jord. Då skänker han sina egna kära en evig sabbatsdags vila. Således speglar menoran också det livets träd, som växer i det himmelska paradiset, och till vilket de alla en gång beledsagas i salighetens oändliga jubel (2 Mos 25:31-40 och 3 Mos 24:1-4).

Enligt Gamla Testamentet fick man bara bränna den bästa och renaste olivoljan (ingenting annat) i den sjuarmade ljusstaken. Man fick den från nya, färska oliver. De fick inte vara övermogna (fastän de ännu i det skedet ofta fortfarande var tjänliga). Evangelisterna berättar att Jesus på skärtorsdagens natt gick till Getsemane för att be. I sin plåga svettades han blod. Han förfärades av den förskräckliga kommande korsfästelsen. Platsens namn ”Getsemane” betyder ’oljepress’. Där pressades finaste olivolja ur Jesus, en syndfri, ren man i sin bästa ålder. Såsom Messias eller just den med olivoljan Smorde utgöt han hela sitt hjärta i bönen Ande, som vilade över honom

som en sjufaldig ande (i enlighet med Jes 11:2) eller som de sju lamporna på den sjuarmade ljusstaken (Upp 4:5). I honom brinner de evinnerligen. Han vred upp Guds kärleks lågor till fullt bloss, och de kommer aldrig att slockna.

På helgdagarna i kyrkan ser vi denna sjuarmade ljusstake på altarets bord. Den ser förvisso inte ut som en menora i sig. Men den finns där ändå! På högtidsdagarna brinner det nämligen sex ljus på altaret och i deras mitt står (eller borde det stå) ett krucifix. Tillsammans bildar de det nya förbundets menora. Detta mellersta ljus är det ljus som höjer sig högre än de andra. Jesus sade ju: "Och när jag har blivit upphöjd från jorden skall jag dra alla till mig." (Joh 12:32) Enligt traditionellt judiskt tankesätt vilar Herrens särskilda närvaro (den s.k. "Shekina") över det mittersta ljuset. Nu står där alltså – ett krucifix. Där är Gud närvarande på det mest kännbara sättet. Han vilar över honom, som på korset måste klaga över sin ensamhet och ropa: "Gud, min Gud, varför har du övergivit mig?" Herrens tankar förefaller förunderliga. Hans eld brann på korsets träd på Golgata som fordom i Moses brinnande buske. Den förbrände hans Son på offeraltaret, utan att Sonen för den skull förintades eller blev till stoft och aska.

"Ansiktsbröden" och dryckesoffren

Fortsättningsvis förvarade man – alltid för en vecka i taget – tolv färska bröd på bordet i templet efter Israels tolv stammar. På hebreiska kallade man dem särskilt för "ansiktsbröden" (Folkbibeln: "skådebröden"). I Gamla Testamentet betyder "ansiktet" uttryckligen Herrens nådiga närvaro. Ordet står i pluralis och syftar i sin djupaste innebörd på Herrens enhet i flerfald. Denna närvaro tillönskas också i den bekanta Herrens välsignelse, när man (tre gånger) önskar hjälp från (den treenige) Herren eller från Herrens "ansikte". Även Mose ber att "Herrens ansikte" nådigt skulle gå med israeliterna, som fallit djupt, oaktat deras hårda hjärtan (2 Mos

33:11-15). Ansiktsbröden berättar alltså att Herren själv sannerligen är närvarande i dem, och utger sig själv till alla som äter av dem, d.v.s. de präster som verkade i helgedomen på Gamla Testamentets tid.

Ovanpå skådebröden skulle man också lägga ren rökelse ("helig rök"), för att den bokstavligen skall bli till åminnelse av bröden eller för att bröden skall bli "åminnelse brödh" (3 Mos 24:7 enligt Karl XII:s Bibel). Rökelsen steg nämligen upp framför Herren och bringade israeliterna i "åminnelse" eller i sinnet hos Herren. Det är värt att lägga märke till att man i samband med bröden särskilt använder just ett sådant uttryck som "åminnelse".

Tillsammans med bröden fanns det också annan "rekvisita" på bordet. Det brukar man i allmänhet inte ens nämna när man beskriver templets interiör, eftersom det egentligen inte i sig tillhörde "huvudutrustningen". Mose nämner dock olika skålar, koppar, kannor, bägare (se t.ex. 2 Mos 25:29, 37:16 och 4 Mos 4:7). I en del av dem förvarade man uppenbarligen nödvändiga "tillbehör" för prästsysslorna (t.ex. olivolja till menoran, rökelse att bränna och annat motsvarande). Man betonar särskilt att man hade de kärl som behövdes för att utgjuta dryckesoffren på bordet. Prästerna förberedde alltså dryckesoffren på samma bord på vilket de hade lagt de färska s.k. "ansiktsbröden". Som dryckesoffer använde man vin (se t.ex. 4 Mos 15:10 och 28:7), som utgöts på offeraltaret (närmare bestämt på dess sida). Man fick inte dricka det, utan det tillhörde Herren såsom en ljuv doft. Att dricka vin under tjänstetövningen var nämligen förbjudet för prästerna, för att de noggrant skulle kunna urskilja vad som var heligt respektive orent. De behövde kunna bevara sin urskilningsförmåga i alla lägen (3 Mos 10:9-11).

Dessutom kallades vinet för "blodet från vindruvorna" (se t.ex. 1 Mos 49:11, 5 Mos 32:14). I Gamla Testamentet var det strängt förbjudet att äta eller dricka blod, ty "kroppens liv är i blodet, och

jag har givit er det till altaret, till att bringa försoning för era själar" (3 Mos 17:11). Att avnjuta dryckesoffret som sin egen föda hade därför varit ett oförsonligt brott.

I vilket fall som helst är det mycket viktigt att lägga märke till att man i templet hade ställt fram bröd och vin på samma bord. De var inte bara något slags "kultisk kuliss", utan Guds nåderika närvaro var i "ansiktsbröden" liksom "blodet" från vindruvorna tillsammans med offerblodet bringade försoning inför honom. Fortsättningsvis placerade prästerna rökelse ovanpå "ansiktsbröden", som gjorde dem till "åminnelsebröd". Det står därför utom tvivel att allt detta utgör en stark förebild för nattvarden i det nya förbundet. I den är Kristus sannerligen närvarande i de välsignade nattvardselementen med sin nåd. Den firas "till minne av honom" så ofta som det behövs, åtminstone – om möjligt – ca. en gång i veckan, under vilken man alltid bakade nya bröd i templet och välsignade dem för heligt bruk. Nu dricker man även hans dyra försoningsblod på ett sakramentalt sätt, eftersom hans rena själ eller det fullkomliga livet, som utgavs för en syndig mänsklighet, finns i det. Efter att du fått det livet skall du själv leva för evigt.

Rökelsealtaret

Till firandet av skärtorsdagskvällen hör såsom en essentiell beståndsdel också trägen bön. Förvisso ägnade sig lärjungarna inte åt det i någon nämnvärd omfattning. Därför föll de och tog till flykten. De försummade i sin oförskämda självgodhet användandet av bönealtaret. I fråga om rökelsealtaret ges en allmän instruktion i Gamla Testamentet om att det skulle tändas redan direkt på morgonen (2 Mos 30:7). På så sätt och från och med då stiger dess väldoftande rök under dagens lopp upp inför Herren. Jesus handlade så vid den sista måltiden, i Getsemane och ända till slutet. Han bad för sina lärjungar och särskilt för Petrus, att deras tro inte skulle gå om intet. Han bad ensam i natten att Guds vilja

B POSTTIDNING Ej retur

skulle ske. Han bad för dem som korsfäste honom, att deras synder inte skulle tillräknas dem. Han bad ännu då han dog i förtröstan på sin Gud, fastän denne övergav honom. Han omvandlade allt till bön och fortsatte att vänta på att bönen till sist skulle förvandla allt. När gryningen på påskmorgonen äntligen brast fram bröt bönen fram. Vi får komma ihåg att bruka bönen i vårt liv, också när skärtorsdagsnatten drar ut på tiden och blir allt mörkare. Stanna kvar vid ditt eget bönealtare med förtröstanfullt sinne och i tacksamhet snyftandes och sniffandes på den väldoftande rökelsen, som stiger upp och höjer sig upp mot himlen. Där blir du hörd.

Till sammanfattning

Denna (till syvende och sist kortfattade och ofullständiga) redovisning av skärtorsdagens centrala händelser har förhoppningsvis klargjort den gammaltestamentliga tempelgudstjänstens förebilder ur den nytestamentliga uppfyllselsens perspektiv. Den har undersökt om dopets (och biktens) och nattvardens sakrament, om Guds treenighet, om bönen storartade gåva och om pålitligheten i Bibelns ord. Alla de ”vätskor” som användes i templet, det vill säga vattnet, vinet och oljan pekar på Kristus. De utgjuts från honom redan på skärtorsdagens kväll och natt som en strid nådaström, som sköljer rent det smutsiga och anklagande samvetet. Därför önskar jag våra läsare glad påsk, ty detta Ordet är uppståndet och hans ord skall aldrig dö!

Timo Laato

Fortsättning från sidan 3.

Göteborg Immanuel förs., Glöstorpsv. 49:
Hm 11 D Giselsson, G Skilling
Göteborg Lutherstiftelsen, Ekmansgatan 3:
Gtj 11 *Namn ej klart*
Halmstad Evangel. Luthersk förs. (ELFH),
Muraregatan 30, 3 tr: Hm 11 M Lindström
Helsingborg S:t Matteus, Bruksgatan 27:
Hm 15 M Lindström
Huskvarna Tegnérsg. 8: Gtj 15 I Svenungsson
Kinna Den gode Herdens förs., Näsgatan 2
(Pingstkyrkan): Gtj 14 R Imberg
Kristianstad Gratia Dei: Hm 11 J-E Appell
Kungälv S:t Lukas, Kvarng. 8: Gtj 15 N
Antonsson
Lund S:t Markus, Biskopsgatan 10: Gtj 11
A De Almeida
Skara Missionsprovinsen, Betaniakyrkan,
Vasagatan 10: Hm 10 J Ådahl
Uddevalla Mariakyrkan, Sommarhemsv. 4:
Hm 10 N Antonsson

BÖNSÖNDAGEN 10 maj

Alvesta Helga Trefaldighets förs., Storg. 36:
Hm 15 J Brandt Erlandsson, A Petersson
Borås Johannes förs., Gustav Adolfsg. 7:
Hm 10 *Namn ej klart*
Emmaboda S:t Andreas förs., Södra v. 22:
Hm 11 J Brandt Erlandsson, A Petersson
Fridafors kyrka: Hm 11 J-E Appell
Göteborg Immanuel förs., Glöstorpsv. 49:
Hm 11 N Olsson
Göteborg Lutherstiftelsen, Ekmansgatan 3:
Gtj 11 *Namn ej klart*
Kinna Den gode Herdens förs., Näsgatan 2
(Pingstkyrkan): Hm 14 G Andersson
Kristianstad Gratia Dei: Hm 11 L Artman,
R Johannesson
Linköping, S:t Larsgatan 19 (Citykyrkan):
Hm 15 *Namn ej klart*
Lund S:t Markus, Biskopsgatan 10: Gtj 11
A Karlgren
Uddevalla Mariakyrkan, Sommarhemsv. 4:
Gtj 10 H G Halmerius

KRISTI HIMMELSFÄRDS DAG 14 maj

Göteborg Immanuel förs., Glöstorpsv. 49:
Hm 11 G Skilling
Göteborg Lutherstiftelsen, Ekmansgatan 3:
Gtj 11 I Svenungsson. Nattvardsförhör
Kristianstad Gratia Dei: Vesper med predi-
kan 18 J-E Appell
Lund S:t Markus, Biskopsgatan 10: Hm 11
L Artman
Pajala Korpilombolo gtj.gem., Masugnsv.
14: Hm (tid: se kyrktoget.se) A Alapää
Uddevalla Mariakyrkan, Sommarhemsv. 4:
Gtj 10 A Eliasson
Växjö Kyrkl. förb., Torpabacken 3: Hm 11
J-E Appell

Tänk på att meddela ändrad adress

Göteborgs Stifts-Tidning får inte längre returer av tidningar som inte kunnat delas ut.

V.g. meddela vid behov ändrad eller korrigerad adress till:

gbgs.stifts.tidning@gmail.com

Telefon: 0723-180941

Göteborgs Stifts-Tidning
Ekmansgatan 3 411 32 Göteborg

PRENUMERERA

på
Göteborgs Stifts-Tidning!
Eller ge den som gåva!

Helår: 350:-

Nyprenumerant och/eller gåvo-
prenumerant 275:- för helår.

Plusgiro 2 55 21-6

Kontakt: 0723-180941

gbgs.stifts.tidning@gmail.com

Tack för alla gåvor!

Göteborgs Stifts-Tidning

Plusgiro 2 55 21-6

Prästkassan

Plusgiro 34 65 56-4

Lutherstiftelsen

Plusgiro 49 12 14-3

Bankgiro 340-5826

Swish 123-000 16 85

*Ett välsignat firande av vår
Herres Jesu Kristi lidande,
död och uppståndelse,
tillönskas våra läsare!*

**Nummer 3
planeras utkomma
fredagen den
15 maj 2026.**